

**DUHOVNO
ŽIVLJENJE
1987**

MAREC-APRIL

VIENE EL PAPA!

La venida del Papa compromete a toda la Iglesia para la nueva evangelización. El mismo Juan Pablo II la propuso a América Latina, en ocasión del 50. centenario de la llegada de la Cruz de Cristo a nuestro Continente.

El Papa vendrá y nosotros, enriquecidos por su magisterio, convocaremos a toda la Iglesia para impulsar con renovado ardor esta nueva evangelización, que deseamos asumir como servidores de la Palabra y del pueblo de nuestro país.

Na pretendemos imponer la verdad, porque la fe es un don de Dios que se acepta libremente, sino proponerla con claridad y con todas sus exigencias, e invitar a todos a abrir las puertas de su corazón a Jesucristo.

María, Madre de la Iglesia, que desde Luján vela por nuestra Patria, nos acompañe y bendiga.

(Conferencia Episcopal Argentina)

APOSTOL PAVEL JE ZAPISAL: „BRATJE, KRISTUS JE UMRL ZA NAŠE GREHE, KAKOR JE V KNJIGAH SVETEGA PISMA. POKOPAN JE BIL. TRETJI DAN JE VSTAL, KAKOR JE V KNJIGAH SVETEGA PISMA. PRIKAZAL SE JE... NAZADNJE ZA VSEMI PA SE JE KOT NEGODNIKU PRIKAZAL TUDI MENI“ (1 KOR 15, 3-8). TO JE BILA VERA PRVE CERKVE. TO VERO IZPOVEDUJEMO TUDI MI IN JO BOMO ŠE OKREPILI OB VELIKONOČNIH PRAZNIKI.

VSEM SODELAVCEM, NAROČNIKOM, BRALCEM IN PRIJATELJEM NAŠE REVIJE ŽELIMO, DA BI OB TEH PRAZNIKI ZNOVA DOŽIVLJALI VSO LEPOTO, MOČ IN SMISEL NAŠE VERE V VSTALEGA. S PRISRČNIMI VELIKONOČNIMI VOŠČILI VAS POZDRAVLJA

DUHOVNO ŽIVLJENJE

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

LETNIK 54

MAREC-APRIL 1987

Prisrčno pozdravljeni, naš duhovni oče!

Že dalj časa pričakovani obisk slovenskega škofa se bo uresničil v prihodnjih tednih, ko bomo mogli seči v roke in slišati glas koprškega škofa Janeza Jenka. Takrat ga bomo verni Slovenci pozdravili in spoznali, kot pastirja, ki ga je Bog izbral slovenski primorski občini, a tudi kot svojega duhovnega očeta, škofa, ki je zvest in neutrujen glasnik božje besede, zagovornik evangeljskih načel in zvest svojemu škofovskemu geslu: „Fides — Victoria“.

Ko ga pozdravljamo in prisrčno sprejemamo v svojo sredo, hočemo razmišljati o pomenu te njegove službe in poslanstva v luči koncilskih smernic.

Poglejmo najprej, kako je to poslanstvo sprejel naš gost škof Jenko, ki pravi: „Škof mora biti vrhovni učitelj v škofiji, varuh in branitelj pravovernosti, rad mora imeti svoje duhovnike in skrbeti, da se ohrani edinost. Ne sme pozabiti, da mora biti predstojnik po Kristusovi besedi služabnik vsem...“

Kristus je hotel, da se božje razodetje prenaša človeškemu rodu skozi zgodovino po za to izbranih glasnikih. S tem namenom je izbral apostole in jim naročil: „Pojdite torej in naredite vse narode za moje učence“ (Mt 28, 19). To poslanstvo, ki je stalna ustanova, skozi stoletja nadaljujejo škofje, „tako je tudi naloga apostolov, da

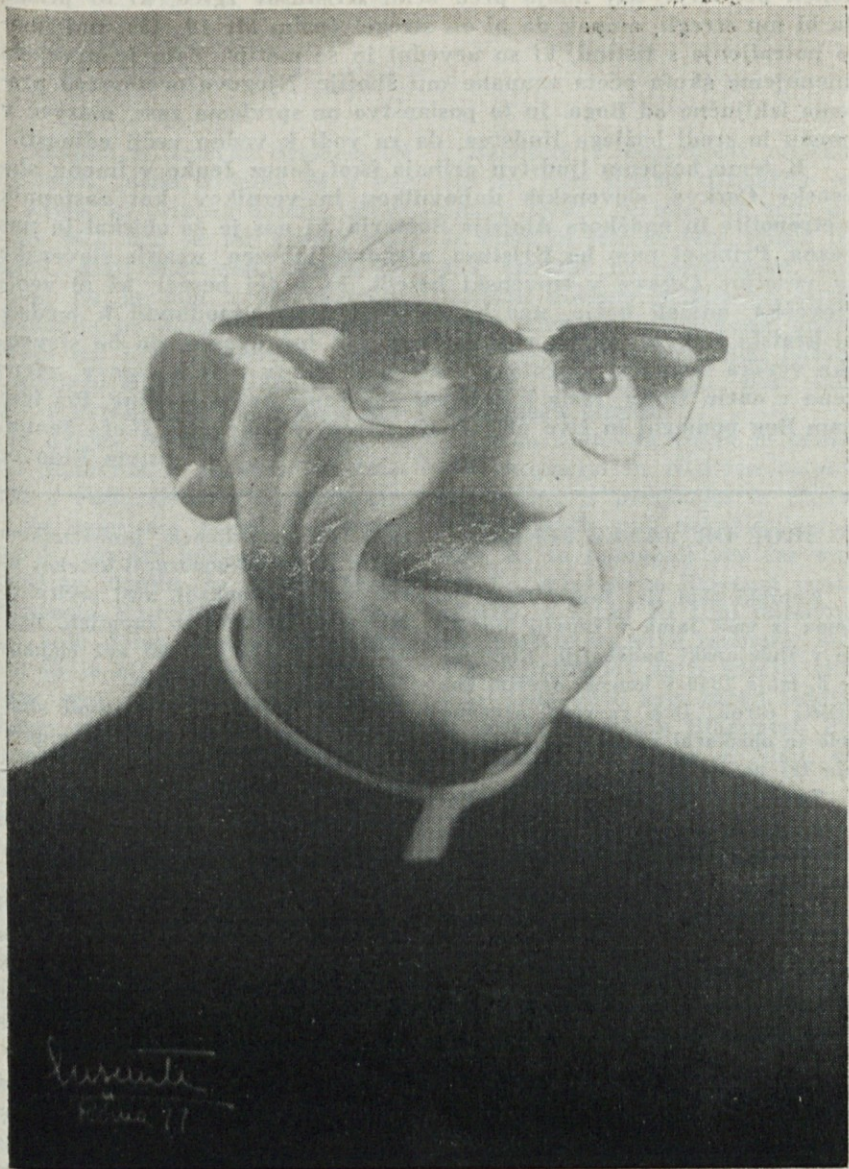
pasejo Cerkev, trajna in naj jo nenehno opravlja posvečeni red škofov“ (C 20). Svoje poslanstvo ne prejmejo od občine vernikov, ampak ga prejmejo od Kristusa, ki jih tudi danes po delovanju Svetega Duha usposablja za službo Cerkvi. To pomenljivo dejstvo naredi škofo za božje izbrance, ki postanejo služabniki in upravitelji Kristusovih skrivnosti. „Kdor torej škofo posluša, posluša Kristusa, kdor pa jih zaničuje, zaničuje Kristusa in tistega, ki je Kristusa poslal (prim. Lk 10, 16)“ (C 20). S Kristusom Cerkev pade in vstane. Tako je bilo v preteklosti, tako je danes in bo jutri. Zato je tudi razumljivo, da koncil opozarja vernike, da se „morajo oklepati škofa, kakor Cerkev Jezusa Kristusa in kakor Jezus Kristus Očeta, da bi tako vse soglašalo v edinosti in dajalo čim obilnejšo božjo slavo“ (C 27). Pri tem mu pomagajo duhovniki in diakoni. „Škofje so torej s svojimi pomočniki, namreč duhovniki in diakoni, prevzeli službo v prid skupnosti“ (C 20). Živi Jezus želi biti navzoč tudi po živih ljudeh.

Po Kristusovem naročilu in zgledu je ta služba trojne vrste: učiteljska, posvečevalna in vodstvena.

Koncil najprej poudarja učiteljsko: „Med glavnimi nalogami škofov zavzema prvo mesto oznanjevanje evangelija“ (C 25), so „verodostojni učitelji, to se pravi nositelji Kristusove avtoritete“, ki vero osvetljujejo v luči Svetega Duha in ki so „pričevalci božje in katoliške resnice“ (C 25). Ta služba učenitstva ima ohranjevalno in ustvarjalno nalogo. Ohranjevalno, ker je škof odgovoren za to, kar oznanjajo duhovniki vernikom kot katoliški nauk. Ustvarjalna, da jemlje škof kot dober hišni oče iz svojega zaklada zmeraj ne le staro, temveč tudi novo, ko v evangelijskih resnicah odkriva odgovor na sodobna vprašanja.

Druga važna služba škofov je posvečevalna. To službo opravljajo takrat, ko „vernike posvečujejo z zakramenti, katerih urejeno in plodovito delitev urejajo s svojo oblastjo. Oni so prvotni delilci svete birme, podeljevalci svetih redov ter utrjevalci določb glede svete pokore“ (C 26).

„Škofje vodijo njim zaupane delne Cerkve kot Kristusovi namestniki in odposlanci“ (C 27). V tem obstaja tretja glavna služba škofov. Zato škofovsko vodstvo ni politična oblast, temveč je duhovno poslanstvo in zatorej dobi svojo avtoriteto od Svetega Duha. Res pa imajo škofje „v moči oblasti, ki jo opravljajo osebno v Kristusovem imenu in ki je njim lastna, redna in neposredna... pred Gospodom sveto pravico in dolžnost, da dajejo svojim podrejenim zakone, jih sodijo in urejajo, kar zadeva bogoslužni red in način apostolata“ (C 27). Ker pa naj bo to vodstvo v služnosti, mora biti škof ne le pripravljen povsod pomagati, temveč mora biti tudi pripravljen „poslušati podrejene, za katere skrbi, kakor za svoje otroke in jih

vzpodbuja, naj z njim vneto sodelujejo“ (C 27). Ravno v tej zvezi koncil poudarja, naj imajo pred očmi Kristusov zgled, ki ni prišel, da bi mu stregli, ampak da bi on stregel (prim Mr 10, 45); naj imajo potrpljenje s tistimi, ki so nevedni in se motijo. Zato je prav, da imenujemo škofa očeta zaupane mu škofije. Njegovo očetovstvo prejema izključno od Boga. In to poslanstvo ne sprejema zase, marveč v imenu in sredi božjega ljudstva, da ga vodi k vedno večji edinosti.

K temu božjemu ljudstvu prihaja škof Janez Jenko v imenu slovenske Cerkve, slovenskih duhovnikov in vernikov, kot zastopnik metropolita in nadškofa Alojzija Šuštarja, ki nas je že obiskal in nas pozna. Prinesel nam bo Kristusa, njegovo ljubezen, upanje slovenske in vesoljne Cerkve v slovenski besedi. In v tej besedi, ki ni zgolj človeška, ampak božja, nas bo utrdil v veri, vzpodbudil k medsebrni bratski ljubezni in na poti k Bogu vlil luč upanja, da bo slovenska verska skupnost, bogata v različnosti darov njenih članov, združena v enem Duhu, rasla k polnosti ene same božje družine. Pri tem nam Bog pomaga in živo pričevanje našega obiskovalca škofa Jenka!

Anton Bidovec

ŠKOF DR. JANEZ JENKO

Koprski škof dr. Janez Jenko je doma iz vasi Jama v župniji Mavčiče v ljubljanski nadškofiji. Rodil se je 5. maja 1910 v kmečki družini kot deseti otrok. Dva razreda osnovne šole je obiskoval v Mavčičah, naslednje tri pa na Bledu.

Leta 1921 je bil sprejet v škofove zavode v šentvidu nad Ljubljano, kjer je ostal do mature l. 1929. Bogoslovje je študiral na ljubljanski teološki fakulteti in bil 8. julija 1934 posvečen v duhovika. 13. avgusta istega leta je nastopil kaplansko službo v Kostanjevici na Krki, kjer je ostal natanko sto dni, nato pa so ga poklicali za prefekta v škofove zavode. Tam je ostal šest let in se ob vzgojiteljskem delu pripravljaj na doktorat iz svetopisemskih ved. Promoviran je bil 17. marca

1939. Po opravljenem profesorskem izpitu je postal honorarni katehet na bežigradski gimnaziji, med počitnicami pa je pomagal po župnijah. Zadnje leto je objavil tudi več člankov v Reviji Katoliške akcije.

Jeseni leta 1940 je nastopil službo kateheta na treh moških gimnazijah in realki v Beogradu (za katoliške dijake). Službo profesorja je opravljal do 30. aprila 1946, ko so bili kateheti odpuščeni iz državne službe.

Med vojno je po Srbiji obiskoval slovenske pregnance, ki jih je bilo nad 7000. Po vojni je postal urednik mesečnika Blagovest, škofijski konzultor in branilec vezi pri beograjski nadškofiji.

2. maja 1964 je na Sveti gori pri Novi Gorici prvič uradno nastopil kot apostolski administrator jugoslovanskega dela goriške nadškofije.

„Vera - zmaga“

Izhajam iz kmečke družine, od Petrovih, hišna številka 16 v va-si Jama, ki pripada župniji Mav-čiče. Moj oče je bil Franc, pol-kmet, mati Marijana, rojena O-blak, pa je bila z Govekarjeve domačije na Jami 10. Dva njena brata sta bila duhovnika: Janez, župnik na Bledu, in Valentin, žup-nik v Preski. Tudi njen stric Šte-fan Jenko, Sovčanov iz Jame, je bil duhovnik in je vrsto let delo-val v Podgrajah na Primorskem.

Na svet sem prišel kot deseti otrok, čez tri leta pa je Petrova družina dobila še enega fanta, Franceta. Po dveh razredih osnov-ne šole doma sem odšel k stri-cu, ki je bil župnik na Bledu, in tam sem dokončal osnovno šolo. Lepe spomine imam na gimna-zijska leta v škofovih zavodih v Šentvidu nad Ljubljano; tam sem tudi maturiral.

Novo mašo sem imel v domači cerkvi, pridigal pa mi je stric Valentin, župnik iz Preske. Kma-lu sem se spet vrnil v zavode kot vzgojitelj, hkrati pa sem študiral za doktorat. Leta 1940 sem spre-jel vabilo in odšel v Beograd.

Razmere v beograjski nadško-fiji so bile precej drugačne od naših. Dobro je bilo, da sem bil še mlad in sem se brez večjih te-žav navadil na spremembe. Ka-toliških dijakov je bilo na štirih šolah, kjer sem učil verouk, okrog 400. Pripadali so različnim narod-nostim, nekateri so bili tudi vzhodnega obreda.

Druga svetovna vojna je prine-sla okupacijo in Nedićev satelit-ski režim. S pregnanci iz Slove-nije je prišlo tudi nekaj duhovni-kov, ki so pomagali ves čas voj-ne. Po vojni so se Slovenci vrnili domov, z njimi pa tudi duhovni-ki. Nastale so nove razmere; šte-vilo katoličanov se je močno skr-čilo. Leta 1946 smo začeli izdaja-ti verski mesečnik Blagovest. Pr-ve številke so izšle v Nišu, od

fije. 17. julija 1964 je bil imenovan za naslovnega škofa akufidskega, 6. septembra istega leta pa je v Logu pri Vipavi prejel škofovsko posve-čenje.

septembra 1946 naprej pa je Blagovest izhajala v Beogradu. Tako sem poleg drugega dela prevzel še skrb za urejanje tega lista in službo urednika sem opravljal vse do maja 1964, ko sem zapustil Beograd.

24. marca 1964 je umrl beograjski nadškof dr Josip Ujčić, moj veliki dobrotnik. Za menoj je Blagovest spet prešla v roke nekdanjega urednika msgr. Alojza Turka, mojega sošolca iz bogoslovja, ki je tudi kot beograjski nadškof bil njen urednik.

Na praznik presvete Trojice, 24. maja 1964, sem v božjepotni baziliki na Sveti gori pri Gorici uradno nastopil kot apostolski administrator jugoslovanskega dela goriške nadškofije. 17. julija 1964 sem bil imenovan za naslovnega škofa akufidskega, škofovsko posvečenje sem prejel v Logu pri Vipavi 6. septembra 1964. Upravo tržaško-koprškega dela in slovenskega dela reške škofije sem prevzel 1. septembra 1964. Z dovoljenjem apostolskega sedeža sem te dele upravljal kot celoto. Na željo svojih primorskih duhovnikov sem večkrat pisal v Rim, naj Apostolsko administraturo Slovenskega Primorja dokončno razglasi za škofijo. Dolgo ni bilo nobenega odgovora. Šele po osimskem sporazumu med vladama Italije in SFRJ (1975), se je približala rešitev tega vprašanja. 17. oktobra 1977 je bila podpisana uradna listina (bula), s katero se koprška škofija ločuje od tržaške, ki je v Italiji, ter se ji pridružijo vsi

deli goriške nadškofije, tržaške in reške škofije ter delček pazinske administrature, skratka vse primorsko ozemlje na področju SR Slovenije. Slovesnost uradne razglasitve koprške škofije je bila 8. januarja 1978. Za izvršitelja tega uradnega dejanja je bil pooblaščen apostolski pronuncij v Jugoslaviji Michele Cecchini. Slovesnosti so se udeležili vsi slovenski škofje ter sosednja hrvaška škofa iz Poreča in Reke. Koprška škofija je bila hkrati priključena ljubljanski metropoliji.

Koprška škofija je po starosti častitljiva, ozemeljsko pa je bila vedno zelo majhna. Zadnji samostojni rezidencialni koprski škof je bil kamaldolenec Bonifacio da Ponte, ki je umrl 10. januarja 1810. S konstitucijo „Locum beati Petri“ z dne 30. junija 1828 je bila koprška škofija personalno združena s tržaško, tako da je bil tržaški škof hkrati tudi koprski, koprška stolnica pa je postala konkatedrala. Matevž Ravnikar, doma z Vač pri Litiji, je kot tržaški škof 5. februarja 1832 uradno prevzel koprsko škofijo v soupravo. Ko je po londonskem memorandumu (1954) cona B Svoobodnega tržaškega ozemlja pripadla pod upravo SFRJ, je uprava večjega dela koprške škofije prišla v roke ljubljanskega škofa Antona Vovka, nato dr. Mihaela Toroša ter za njim msgr. Albina Kjudra, s 1. septembrom 1964 pa je vso cerkveno upravo na področju Slovenskega Primorja apostolski sedež izročil meni.

Stolnica v Kopru, škofovski sedež dr. Janeza Jenka

Sedanja koprška škofija je sestavljena iz zelo različnih delov. Že iz verskih navad in stopnje razgibanosti verskega življenja na posameznih področjih vidimo, da so ta področja v preteklosti spadala pod različne škofije. Največji del je pripadal goriški nadškofiji, približno enaka dela pa sta v preteklosti pripadala tržaško-koprski in ljubljanski škofiji. V verskem pogledu je med posameznimi deli škofije precej razlik, ki so vidne zlasti po tem, od kod prihajajo duhovni poklici, posebej duhovniški. Na splošno moram povedati, da versko življenje upada. To potrjujejo statistični podatki za nedeljnike, za krste, za poroke, za previdene in tudi za

število učencev verouka. Slovenija je na meji med Vzhodom in Zahodom, zato se čutijo vplivi z obeh strani. Silno je upadlo število kmečkega prebivalstva. Na podeželskih župnijah skoro ni več ljudi, ki bi se preživljali samo s kmetijstvom, ampak so povečini tudi delavci. Na podeželju prebivalstvo izumira, po mestih in industrijskih središčih pa naglo narašča. Ob preseljevanju s podeželja v mesta velik del mladih družin izgublja smisel za družinska izročila in pogosto tudi za versko pripadnost. Podeželske cerkve postajajo prevelike za vedno manjše število vernikov, ki ostajajo zvesti zemlji, v novih mestnih središčih pa je vse bolj

čutiti pomanjkanje cerkvenih prostorov; ponekod cerkva sploh ni, drugod so občutno premajhne.

Po drugi svetovni vojni je propadlo nekaj podružnih cerkva, zlasti če so bile oddaljene od naselij, nekatere tudi zaradi potresa. Veliko podružnih cerkva pa je v naravnost kritičnem stanju, ker ni dovolj požrtvovalnosti in zanimanja za ohranjanje kulturnih spomenikov. Marsikatera cerkev je bila zadnja leta tarča vlomilcev; odnesli so številne umetniške dragocenosti, ki so za vedno izgubljene. Okradene in zanemarjene cerkve so pogosto podoba verskega stanja župljanov. Ne moremo več govoriti o „vernem slovenskem narodu“. Globoko verna je ostala le manjšina. Precejšen del naših vernikov je še ohranil neko navezanost na vero in Cerkev: otroke dajo krstiti, pošiljajo jih k verouku, želijo se cerkveno poročiti, zaprosijo za cerkveni pogreb umrlih svojcev, vendar pa ne hodijo redno k maši, ne prejemajo redno zakramentov, v mnogih stvareh se držijo čisto posvetne miselnosti, zlasti kar zadeva spolno in družinsko moralo. Tudi sedme božje zapovedi se ne držijo posebno vestno, kakor kažejo slabi gospodarski uspehi. Del nekdanj vernih ljudi pa je obrnil Cerkvi hrbet ter se je iz praktičnih razlogov predal miselnosti, ki jo oznanjajo sredstva javnega obveščanja ter jo podpirajo vodilni dejavniki javnega življenja.

Ne moremo predvidevati prav

lahke prihodnosti za versko življenje. Kristus je vedno bil, je in ostane „znamenje, kateremu se bo nasprotovalo“ (Lk 2, 34). Simbol krščanstva je križ, ki pomeni odpoved, žrtev. Čim nezadržnejše bo sodobni svet z napetimi jadri drvel v materializem, tem krepkeje se bodo morali verni kristjani odločati za poduhovljeno življenje ter s sadovi duha delati naš svet nekoliko lepši, boljši, bolj božji. Pri tem nas mora voditi trdno prepričanje, ki ga je izpovedal apostol Janez v stavku: „Vse, kar je rojeno iz Boga, premaga svet. In to je zmaga, ki premaga svet: naša vera“ (1 Jan 5, 4). Ta stavek je navdihnil tudi geslo „Vera — zmaga“ (Fides — Victoria), ki sem si ga izbral ob svojem škofskem posvečenju.

(Tvoja in moja Cerkev)

Zarisi za portret

„Čeprav je bilo daleč, sem bil vesel, da sem prišel, saj sem govoril o Bogu in peljal k njemu tiste, ki so to hoteli. Zame je bilo to eno izmed najlepših doživetij v mojem duhovniškem življenju.“ Tako je zapisal msgr. Anton Orehar o svoji poti v Comodoro Rivadavia, ko je obiskal slovenske fante v decembru 1948. Ileta. Zdi se mi, da je v tem stavku monsinjor samega sebe portretiral.

Govoril je o Bogu v docela vseh svojih pridigah in govorih. Ne

mislim na dolžnost, ki jo ima vsak katoliški duhovnik, da vernikom razlaga resnice o Bogu. Pri monsinjorju je bilo govorjenje o Bogu, njegovih milostih, potih in njegovi ljubezni nekaj osebnega. O Bogu je govoril s strahom božjim, pa z besedo velikega prijatelja. Velika večina njegovih pridig, da ne rečem vse, so vedno vključile na kak način Boga. Zaključile pa se prav gotovo vedno z zahvalo Bogu. Moral je božjo prisotnost doživljati pri poslušanju resničnih zgodb o življenju rojakov-beguncev-izseljencev, čutiti božjo roko v svojem čudovitem življenju in zaznavati božje krmilo pri vodenju begunske barke skozi viharne čase. Globoko spoštovanje do lastnega zemskega očeta mu je navdihovalo spoštljivo ljubezen do Boga. Očeta Saj nam je tudi vedno s svojimi pridigami risal podobo Boga kot očeta.

Vesel je bil, da je mogel govoriti. Skozi 40 let je neprestano pridigal, pa ne na ukaz koncila, temveč mnogo preje, in z veseljem, kakor je sam morda nevede potrdil v zgoraj zapisanem stavku. Ni si mogoče misliti monsinjorja brez pridigovanja v najboljšem smislu, v smislu oznanjevanja nauka o Jezusu, o Cerkvi, Mariji, o krščanskih dolžnostih, o krepostih, o grehu, o božjem usmiljenju, o vsem, kar je zadevalo in kadar je zadevalo rojake.

Vprašujem se, kako je mogoče, da so ga isti ljudje poslušali skozi 40 let in se niso naveličali njegovih besed. Njegova pridiga je bila zaželena visoka beseda pri vsaki naši prireditvi, verski ali kulturni. Otrokom je znal govoriti tako šaljivo, da so jim resnice zadišale kot cukri; starejšim je govoril tako razumljivo za tise, da so zlahka tudi kočljiv zadeve bile prikazane z vso jasnostjo. Kot pridigar ni bil nikdar propagandist, temveč vedno duhovnik, ki ima oblast in dolžnost razkrivati božjo resnico. Ni uporabljal kretenj, bolj kot navduševalna mu je beseda tekla kot učitelju, a nikdar se mu ni ustavila. Pa kljub neprekinjenemu teku besede, le-ta ni bila prazna in votla, vse besede so imele težo njegove osebnosti in verniki smo jo sprejemali za pravilno pretehtane in življenjsko premišljene. Da je mogel monsinjor toliko let govoriti, je treba pogledati v njegovo pripravo. Bil je veroučni profesor, toda njegovo izobraževanje ni prenehalo do konca življenja. Iz njegove velikanske knjižnice vzameš knjigo, pa najdeš v njej podobico, kjer je on ustavil oko, pa podčrtal, kar mu je bilo važno. Neprestano je kupoval bogoslovne knjige, da je zmeraj ostajal sodoben in informiran o teku življenja. To mu je služilo, da so bile pridige vedno za sodobno družbo.

Govoril je tistim, ki so to hoteli. Pri vsem svojem delu je iskal samo sodelavce, ki so iskreno

in dobrovoljno hoteli sami sodelovati. Nikogar ni silil, še manj ukazoval, nikogar tudi „ukanil“ za sodelovanje. Zato je naša verska skupnost pristna, neprisiljena, iskrena, prostovoljna. To je njen element, ki jo spaja. To je bila metoda in narava monsinjorja. Tako se more tudi razumeti, da ni hotel biti v nadlego tistemu, ki ga ni hotel poslušati. Pa teh najbrž ni mnogo, saj jih je prej ali slej njegova iskrena narava pridobila, da so ga celo radi poslušali.

Naj bo to eden izmed zarisov za podobo o msgr. Oreharju, ki jo dolgujemo našemu narodu, saj je del njega vodil skozi 40-letno puščavo in ga ohranil živega in prisotnega.

Milan Magister

Monsinjur Anton Orehar - odtenki z njegove podobe

Ne bom povedal nič novega; morda pa bo to in takó prvič zapisano.

Ko smo se imeli še za študente, čeprav je že vsakdo izmed nas opravljal težaško delo v tej ali oni tovarni, delavnici ali tudi že pisarni, smo se večkrat dobili na kratke pomenke, ki so se potem raztegnili na dolge ure. Teme teh srečanj so bile seveda raznolike. Iz enega rahlega vzgiba, se je dogodilo, da se je pred nami odprla kar cela pahljača vprašanj, spominov, uvidov, pobud, opazk in celo jedkih kritik. „Zašli“ smo na vsa področja zdomske, narodne in svetovne politike; s posebno slastjó smo se dotikali kulturnih pojavov v naši zdovski srenji, „prereševali“ smo zaresne in umišljene pesnike ter pisatelje, pregledali in „popravljali“ likovne ustvarjalce in njih dela, gledališčne in gledališke predstave. Izpod drobnoгледа našega zanimanja se ni mogel izmakniti niti kamenček takratnega zdomskega mozaika.

Tega je zdaj že dvajset, trideset let? Mogoče celo manj; ne bi lagal, ko bi vse to postavil šele v včerajšnji dan, seveda v razponu časa, ki ga ne merijo urini kazalci, pač pa intenzivnost osebnih doživetij ali pa živost lepих in davnih spominov. Ne vem, kaj

je danes stržen burnih debat, ki — domnevam — morejo razgibati organizirane združbe ali spontane družčine naših mladih v slovensko-argentinski srenji, zdaj, ko stojimo zadnji od prvih zdomcev že na ozarah svojih dni, izpregamo in odhajamo. Želel bi, da bi bil lok njihovih pogovorov mavričasto raznobarven, kot je bil naš.

Ta dolgi preludij v polno vsebino gornjega naslova se mi je sam po sebi izmotal iz podzavesti, ko sem na pragu novega leta listal po dveh, treh številkah Duhovnega življenja, ki so se poklonile osebnosti in delu monsinjorja Oreharja: julija 1984 ob njegovi zlati maši, pa po marcu lanskega usodnega leta, ki je uokvirilo dan njegove smrti. Priganjala me je namreč obljuba, dana potrpežljivemu uredniku te naše verskokulturne revije, da bo tudi moje pero zarisalo kak nov odtenek na monsinjorjevo podobo, ki jo je že tako stvarno in verno prikazala vrsta odličnih piscev v omenjenih številkah in tudi v drugih listih.

In, da ne bi ponavljal, kar so že drugi ob svojem času vedeli povedati, sem šel brat in gledat tako bogat prikaz monsinjorjeve podobe. (To samoljubno stremlje-

nje po originalnosti se samoumevno oprostí vsakemu piscu!)

Ne bom povedal nič novega, če rečem torej, da je bil monsinjor, če ne stalni, pa pogosti predmet tistih pogovorov ne samo v našem „zaključenem“ krogu, pač pa menda povsod pri ožjih in širših omizjih, ali kjerkoli sta se našla dva delovna člana naše nove emigracije. Na krožnik dnevnih pogovorov je prišlo skorajda vse, kar naj bi rajni sam ali pa njegov široki krog zvestih garačev „napačnega“ storil ali „dobrega“ opustil.

Rajni gospod takrat menda še ni imel častnega naslova monsinjorja; pa četudi bi ga že imel, smo ga kratkomalo poimenovali samo z njegovim trizložnim priimkom in pri tem — bi kdo rekel — pozabljali na najosnovnejše zahteve zmerne olike. Spominjam se svojega dobrega znanca Toneta, ki je monsinjorja vedno, kadar koli ga je omenjal, poimenoval kar z njegovim krstnim, domače skrajšanim krstnim imenom: Tone to in Tone ono. Vtis mi je dal nekega pristrčno napetega razmerja med dvema sogovornikoma, čeprav je bil eden seveda vedno odsoten. Ta fizično vedno odsotni (monsinjor) pa je med nami dan za dnem pridobival na vsevečjem spoštovanju in tihem priznavanju njegove velikanske ustvarjalnosti. Zato si upam tvegati takle zagovor za našo domnevno nespoštljivost, ko mu v zasebnih pogovorih o njem niti „gospoda“ nismo privoščili: da je

bil namreč tisti „krivi“ vzrok monsinjorjev hitri porast v središčno osebnost in dejavnik naše argentinske emigracije. To je tak primer, ko si ljudski instinkt svoje voditelje in velmože kar najkrajše poimenuje in je takó tudi nam vsaka omemba dragega monsinjorja dovolila čim krajšo poznamo.

Da se povrnem na začetno misel: na enem tistih naših raztegnjenih (in zgoraj omenjenih) razpravljanj, ko je bil rajni monsinjor spet „na piki“ ker je bil pač že dolgo „na špici“, se je pogovor zasukal na duhovniški vidik tako vsestranske osebnosti. Med nami tedaj prisotni goreči zagovornik psiholoških analiz si je drznil izpovedati tole enostransko misel, ko je zatrdil: monsinjor je zelo dober profesor verouka, pa...“

„Je zelo dober profesor verouka, pa...“ ta dozdevno znanstveni zaključek psihološke analize me je potem večkrat buril in ga nisem mogel sprejeti za edino veljavnega. Zato sem si vestno beležil v spomin epizode iz monsinjorjevega bitja in žitja, ki so zavračale tisti kritični „pa“.

Monsinor Orehar je bil osebnost, luč na svetopisemskem mérniku. O tem ni dvoma. Bil je magnetična pojava, katere privlačnost je bila očitna in zato neoporečna.

Moj prvi stik z monsinjorjem — ki mi je ostal v spominu — seže v leto 1938, ko sem bil enajstletni poba in sem prisluhnul

Profesorski zbor „Slovenskega srednješolskega tečaja rav. Marka Bajuka“ v Slovenski hiši v šolskem letu 1982 ob obisku nadškofa dr. Alojzija Šuštarja. Prva vrsta, od leve: msgr. Anton Orehar, nadškof Šuštar, ravnatelj Tomaž Debevec, tajnica Marjana Marn. 2. vrsta: Maks Nosé, Albin Magister, Marko Kremžar, Katica Cukjati, Mirjanka Voršič, Neda Vesel, Mirjam Jereb. 3. vrsta: Tine Debeljak ml., Franci Markež, Pavle Rant, Vladimir Voršič in Božo Stariha.

pogovoru, ki ga je imela moja teta, Gošarjeva Dora, z mojo mamo. Iz navdušene pripovedi sem ujel besede o „novem, luštnem kaplanu“, ki da zdaj vodi Marijino kongregacijo deklet v naši, šentviški fari. Prilastek „lušten“ se ni omejil seveda samo na čedno zunanost novodošlega duhovnika, ampak predvsem na pristrčni stik, ki ga je uspel umsko in duhovno obdarárovani **dušni pastir** tako hitro ostvariti.

Po tem so minevala leta, minila so štiri desetletja.

Na tleh Argentine...

Slišal sem za možakarja srednjih let, ki živi v bližini mesta Rosario; naše krvi in naših navad; skozi taborišča je šel kot razposajen fantič. Potem se ga je oprijel prah in vonj zemlje, da je še bolj vzljubil zemske dobrine. Na svojih poteh v notranjost dežele ga je monsinjor redno vsako leto poiskal, da sta se pod najbližjim drevesom njegove domačije na samem pogovorila o težavah telesa in duše bridkostih, ki se je ob takih prilikah umaknila zunanjemu blišču, opravila letno bilanco in poravna-

la zakasnele račune.

Dober profesor verouka, pa tudi **dobri pastir!**

Zdaj mi je žal, da sem prenekaterikrat prezrl ali pa hitro pozabil na navidez nepomembne okolnosti, združene z dušnopastirskimi obiski skrbnega dušebrižnika; tako bi bil zdajle tale zapis konkretnější in bi pridobil na teži in na videzu verodostojnosti. Tako pa mi je čvrstó zasidran v spominu primer, katerega kraj in čas in ime so ostali v pozabi, ko je samo monsinjorjeva karižma dosegla za **dušo** slovenskega rojaka srečen in miren prehod na oni svet.

Polno gotovost o **duhovniški veličini** dragega pokojnika pa sem dobil nekaj let pred odhodom v večnost. Ker sem bil prepričan — bolje rečeno: sem vedel, da je šegav človek — sem ga nekoč nagajivo pobaral malo za šalo, drugo zares: „Monsinjur, kaj bi želeli, da vam zapišem v vaš nekrolog, ko bo prišla ura za to?“

Dobrodušno me je pogledal — tako nekako kot ga kaže fotografija objavljena na strani 216 v lanskoletni majski številki Duhovnega življenja — potem pa se je malce zresnil (videl je prav, da je v šaljivi obliki zastavljenega vprašanja resna vsebina) in rekel: „Aleš, zapiši, da še nikdar v življenju nisem srečal res hudobnega človeka!“

Še druge želje je odkril nam tedaj, nisem si jih zapomnil in nisem si jih zapisal. Tista zgoraj... da v svojem razgibanem

življenju še ni srečal res hudobnega človeka... pa je bila že nekje zapisana in jo torej ponavljam. Svetlost le-te je zatemnila vse druge?

Naj zarežem še dve faseti v že izbrušeni lik monsinjorjeve osebnosti.

Gospod je bil namreč šegav človek; vedno sem ga kot takega poznal še iz taboriščnih dni v Serviglianu in Senigalliji. Ta njegov dobrodušno šaljivi odnos do sogovornika, ki pa ni bil nikdar prešeren, še manj objesten ali celo neprilichen, mu je bližal srca ljudi vsakovrstne starosti. Hudomušno se je sicer rad pohvalil, da je Gorenjec, a mu ljudje te „slabosti“ niso zamerjali; mogoče zato, ker je take „izjave dajal“ le v družbi Gorenjcev. (Ne vem, če tole odgovarja zgodovinski resnici!). Šegavost, ta, mlajšim rodovom, se zdi, tako nedostopna lastnost razboritih duhov, je bila monsinjorju urojena.

Monsinjur pa vendarle nikdar ni stopil dol s stopnic svojega duhovniškega dostojanstva, da bi se približal „plebi“ („preprostemu“ ljudstvu) in tako bolj „vžgal“. Taka demagoška ali, v današnjem žargonu povedano, populistična sladkobnost ali grobost kretenj mu je bila tuja in nevredna duhovniškega poslanstva. Vedel je, katero je njegovo mesto in kakšna vloga, tudi v veseli in razigrani fantovski družbi.

Ob zlatem jubileju svoje nove maše je monsinjur dobil številne osebne in pismene čestitke. Bele-

ga dne pa še ni videlo dolgo pismo oživiljenih spominov na pokojnega župnika v begunskem taborišču Senigalliji št. 9, ki mu ga je posvetila ena njegovih „ovčič“. Ne vem tudi, ali je kopija le-teh prišla monsinjorju kdaj v roke. Ker ima anekdotično vrednost, bom tvegal in brez avtorjevega dovoljenja izpisal tale razmeroma kratki, sočni odstavek:

„V osebnih stikih sem Vam Vaše dolge pridige večkrat poočital. Ne vem, če Vam je bilo to odveč, ali za res ali za „hec“ ste me nekoč „zabremzali“: „Rude“, (vsi so me klicali po mojem imenu, le Vi ste dosledno kazali svoj gorenjski izvor). Rekli ste mi torej: „Rude, pa ti res misliš, da so moje pridige predolge?“ Takrat sem zbral vso svojo korajžo in odločno pribil: „Res!“ Nato ste mi obljubili, da odtlej ne bodo več presegale svojih petnajstih minut. Hitre obljube pa Vam je bilo takoj žal, zato sem moral popustiti, pa sva jih „podaljšala“ na dvajset minut. Če bo pa več, pa bom dal znamenje.

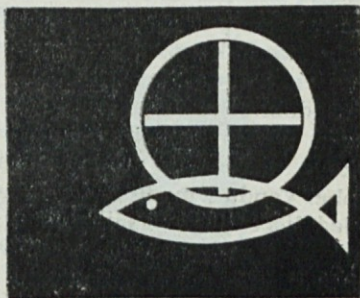
Naslednjo nedeljo sem se pri maši pred začetkom pridige usedel na grobo desko in čakal, da boste izpolnili dano besedo. Toda, kakó sem bil razočaran, ko po izpolnjenih dvajsetih minutah še niti najmanj ni kazalo na konec Vašega navdušenega pridigovanja! Kazalec na uri je že krepko presegel med nama dogovorjeni čas. Vsa moja notranjost je omahovala med „da“ ali „ne“. Končno sem se postavil na najvišjo stop-

nico taboriščnega kora. (Pisec pisma je namreč pel v zboru.) Pogledal sem naokrog, da bi vse ostalo le med nama. Iz žepa sem potegnil robec in pomahal z njim nad glavo, tako, kot mahajo v pristaniščih potnikom na ladjah, ki se oddaljujejo od brega, tisti, ki ostajajo.

Še predno sem spravil robec v žep, je izpred oltarja zagrmelo kot na sodni dan: „Amen!“ in pridige je bilo konec. Če ste takrat tisti amen pribili v logičnem zaključku k vsebini pridige, še danes ne vem, ker sem med njo vso svojo pozornost posvetil le med nama dogovorjenemu času.“

Pripis na rob tegale zapisa: monsinjorjeva duhovitost je bila znana ne samo ožjemu krogu njegovih sodelavcev. Zato bodi in bo še bogata béra vseh zgodbic, ki so ozaljšale stike ljudi z nepozabnim pastirjem. Vendar ne bo je, o tem sem prepričan, med njimi nobene, kjer bi monsinjorjeva, razpoloženju primerna duhovitost lesketala na račun sobesednika. Kajti velik je bil tudi v drobnih stvareh.

Aleš Gošar

Videz ali resničnost

(Ob prvi obletnici smrti msgr. Antona Oreharja)

Osebnost pušča za seboj lahko nevidno, a zato nič manj resnično sled, medtem ko ostaja za človekom, ki sredi življenja le „igra neko vlogo“, kljub navideznim uspehom — praznina.

— — —

Dober igralec ustvari videz resničnosti; pravimo, da je prepričljiv, ko s pomočjo dobrega besedila in spretnega režiserja ustvarja videz, ki pomaga, da se živimo v neki resničen, čeprav tisti hip le ponazorjen problem.

Temu problemu se igralec podredi in zato je razumljivo, da se po vsakem nastopu zaskrbljeno sprašuje, kaj pravijo o njegovi prepričljivosti gledalci in kritiki. Kadar se gibljemo v „nerealnem“, to je „navideznem“ svetu odra, ima občinstvo pravico in dolžnost presojati igro po videzu. V svetu resničnega življenja pa moramo stvari in dejanja presojati le po njihovi resničnosti.

Pravica presojanja po videzu neha tam, kjer se prične realno življenje.

Sodobna tehnologija nam pri naša „videz“ s pomočjo televizijskega zaslona v sredo družinske sobe. Vendar, medtem ko je nekoč gledališče jasno ločilo med igro in resničnostjo, te jasnosti v sodobnih masovnih občilih ni. Širi se prevara, da imamo za resnično vse, kar nam „prepričljivo“ pri-

kažejo, medtem ko se nam zdi, da je navidezna „predstava“ dogodkov važnejša od resničnosti same.

Dogaja se nam, da, postavljeno pred javno mnenje, premislimo najprej, kakšno „sliko bomo ustvarili“ s svojim nastopom, kako bo naše mnenje „odmevalo“ med poslušalci, in šele nato morada, kaj v resnici smo, mislimo in hočemo. Če nismo zasidrani globoko v resničnosti, postanemo lahko kaj kmalu le več ali manj spretni igralci, ki ne ločijo več med igro in resničnostjo pa tudi med zunanjim odobravanjem in lastno vestjo — ne.

Pričnemo iskati „efekt“ — namesto resnice. Kadar pretirano iščemo odobravanje, se nam lahko zgodi, da se po hipu bliščečega „uspeha“ znajdemo oropani dela lastne biti in še bolj odvisni od sveta kot prej. Resničnost, ki je okvir pristnemu osebnemu življenju, je namreč neizprosna v svojem razgaljanju videzov. To dela počasi, a temeljito.

Mnenje, ki ga z našimi dejanji vzbudimo med ljudmi, nam je lahko v pomoč, da se sprašujemo o čistosti svojih namenov, o pravilnosti sredstev, o primernosti dejanj, nikakor pa ne smemo postavljati svojih odločitev pod varljivo luč tuje presoje. Sicer se nam lahko zgodi, da bomo iz oseb

postali le igralci vlog, ki nam jih bodo narekovali drugi.

Tudi kot skupnost si moramo biti na jasnem, da je važno biti dober in zvest, ne pa le skrbeti, da bomo videti dobri in zvesti. Videz, ki ne odgovarja resničnosti, je laž, ta pa je nevarna sovražnica življenja. Zato naj nas skrbi vedno le resničnost, tako naša kakor tuja, medtem ko bodimo do videza brezbržni!

Kdor dela in živi v skladu s Stvarnikovo voljo, zvest narodu in Cerkvi, ga ne bi smelo skrbeti, če je iz določene daljave „videti“ veren in čvrst narodnjak. Biti Slovenec, biti kristjan, biti demokrat, biti političen emigrant, to je važno; povsem nepomembno pa je, kako naša zadržanja presojuje drugi iz takega ali drugačnega zornega kota. Resničnost bo konec koncev močnejša od vsakega videza. Sila je namreč v resnici sami.

Če si ob spominu na našega pokojnega očeta msgr. Antona Oreharja izprašujemo vest, se vprašajmo tudi, ali smo v preteklem letu posvečali več pozornosti temu, kar smo in kar moramo biti, ali pa nam je morda vzela več časa skrb, da bi se postavili, da bi nas drugi videli, kakšni smo ali kakšni naj bi bili! Ali ima v našem osebнем in skupnostnem življenju še vedno prvo mesto resničnost ali pa se skušamo že zadovoljiti z zunanostjo? Ali smo še pripravljeni pričati z lastnim življenjem ali že segamo po pro-

pagandi, ki se zadovoljuje z videzom?

Ob obletnici smrti msgr. Oreharja se upravičeno sprašujemo, odkod notranja sila in moč, ki jo je ta mož izžareval. Del odgovora je gotovo, da je rajni po zgledu škofa Gregorija Rožmana skrbel predvsem za resničnost v sebi in okrog sebe in bil v molitvi globoko povezan z Virom Resnice. Bil je zvest sebi, svojemu Stvarniku in svojemu rodu pa ponosen na vse to, kar je iz neskončne Resničnosti prejel v dar. Preziral je videz in ljubil stvarnost, ni iskal popularnosti in je bil prav zato resnično ljudski, ni iskal ugleda, a nas je zapustil kot najuglednejši član skupnosti, ni sprejemal „vlog“, ki so mu jih ponujali oboževalci „uspeha“, marveč je ostal sejalec na božji njivi, za katero je vedel, da ni kaka topla greda, temveč odprto polje, potrebno neprestane obdelave in skrbi.

Njegova osebnost nam je z vsakim dnem višji zgled samozavestnega slovenskega kristjana, ki se zaveda, da je odgovoren za to, kar je, in ki mu ni mar praznega videza.

Marko Kremžar

Obisk sv. očeta v Argentini

Ko se je po prvem kratkem obisku v Argentini leta 1982 sv. oče poslavljaj, nam je obljubil, da nas bo kmalu spet obiskal. Sedaj to obljubo izpolnjuje. Če bo vse poteklo, kot je predvideno, ga bomo v mesecu aprilu imeli med nami. V več dneh svojega bivanja v Argentini bo obiskal nekatera večja argentinska mesta, kjer se bo sešel z vsemi plastmi katoliškega življenja: z laiki in duhovniki, z mladimi in bolniki, s podjetniki in delavci. Vsem bo prinesel blagoslov svoje prisotnosti in svojo jasno učiteljsko besedo. Prihaja za katoličane, kot njihov vrhovni pastir in skupni oče. A prihaja tudi za vse Argentinec dobre volje, ki jim je mar resničnih človeških in krščanskih vrednot in ki so v skrbi za ohranitev in utrditev miru in lepega sožitja med ljudmi.

Za nas katoličane je sveti oče Kristusov namestnik, Petrov naslednik, kateremu je kot nekoč Petru, bila izročena vrhovna pastirska skrb za vso Cerkev, za pastirje in vernike. Njegov obisk je pastoralen obisk, obisk pastirja, da nas potrdi v veri in ljubezni in nam pokaže pota, kako naj ob koncu 20. stoletja svojo vero živimo in uresničujemo svoj krščanski ideal v težkih razmerah, ki zahtevajo novih, včasih drznih načinov uveljavljanja krščanskih načel. Učil nas bo pa tudi, kako naj bomo v teh spremenjenih

okoljih nosilci Kristusovega veselega oznanila v pluralistični družbi.

Čutimo, da je papežev obisk že sam na sebi nekaj izrednega, brez ozira na to, kdo je sedanji papež. Izredna religiozna in človeška osebnost Janeza Pavla II. pa pomembnost obiska še poveča. Če do pred nedavnim papeži niso hodili obiskovat posameznih Cerkvá po svetu, zlasti ne izven Evrope, je bilo to razumljivo, ker pač niso bile dane tehnične možnosti za kaj takega. V modernem času se bomo pa tudi tega kmalu privadili, ker je to brez dvoma nov način izvrševanja papeške pastirske službe.

Papežev obisk naj bi bil za nas pravi misijon, od Boga nam dana izredna priložnost za prenovitev in poglobitev našega verskega življenja. Papež nas ne pride samo pozdravit. Prihaja k nam kot vrhovni učitelj, ki nas bo spomnil velikih načel našega krščanskega življenja in nam nakazal morda tudi novih poti v našem apostolskem prizadevanju. Ni dvoma, da bo zavzel tudi jasno in odločno stališče do vseh velikih problemov, ki jih doživlja in preživlja današnja Argentina. Njegova odkritosrčnost in jasnost v tem pogledu sta že proverbiialni. „Prilicno ali neprilicno“, prav kakor pravi sv. Pavel, nam bo povedal, kar bo smatral za svojo dolžnost. Zato pripravimo svo-

ja srca, da bodo odprta za njegove besede, da bo njegov obisk res rodil lepe in bogate sadove. Ne gre le in predvsem za to, da papeža vidimo od blizu (premno-gi prvič), da slišimo njegove govore, ampak da se njegova prisotnost med nami spremeni za vsakogar izmed nas v klic božje milosti, da poživimo svojo vero in si damo osvetliti velika vprašanja našega osebnega in družbenega življenja z božjo lučjo in da se naužijemo novega veselja in navdušenja za svojo apostolsko dejavnost.

Z molitvijo torej pripravimo svoja srca na papežev prihod! Brez te duhovne priprave bi papežev obisk lahko za trenutek poživil naše versko navdušenje, a trajnejših in globljih posledic ne bi imel. Mi pa hočemo, da bo njegov obisk pomenil novo dobo katolicizma v Argentini, podobno

kot je pomenil veliki mednarodni evharistični kongres v Buenos Airesu leta 1934, pravo versko pomlad za ves narod, od katerega argentinska Cerkev še danes živi.

Lojze Kukovica

O spreobrnitvi in spokornosti

SPREOBRNITEV

Dragi bratje in sestre!

Slovenski škofje se spet obračamo na vas s skupnim pastirskim pismom. V duhu postnega časa, pa tudi zaradi velikega življenjskega pomena bi vam radi letos spregovorili o spreobrnitvi in odgovornosti v našem življenju. Kaj naj kot kristjani mislimo o spreobrnitvi in kaj o odgovornosti?

Klic k spreobrnitvi ni le na začetku evangelija, ampak je tudi v središču vsega svetopisemskega oznanila. „Spreobrnite se“, je bila prva beseda, s katero je nastopil Janez Krstnik (Mt 3, 1) in potem Jezus na začetku svojega javnega delovanja (Mt 4, 17; Mr 1, 15). Prav tako je Peter na binkoštni praznik po prihodu Svetega Duha zaklical množicam: „Spreobrnite se!“ (Apd 2, 38). Kjer koli Cerkev oznanja Kristusu evangelij, mora jasno postaviti zahtevo in glasno klicati: „Spreobrnite se!“

Ta klic pa velja najprej **Cerkvi sami**, vsem udom Cerkve, od najvišjih in najbolj vidnih pa do najmanjših in na videz nepomembnih. Cerkev sama potrebuje **stalnega spreobračanja** in nenehne prenove.

Navadno je spreobrnitev **dolgotrajno življenjsko dogajanje**, osebno zorenje z uspehi in neuspehi, z

vedno novimi poskusi in začetki. Za veliko ljudi obstaja spreobrnitev morda v neprestanem iskrenem iskanju, nenehnem poskušanju, vedno novem začenjanju. A kogar bo Bog v njegovi zadnji uri našel v takem iskrenem notranjem razpoloženju, tam bo to neposredno srečanje z Bogom, tako smemo upati, hkrati tudi dokončna spreobrnitev k Bogu. Ravno v tem je naše veliko upanje, da Bog v življenju upošteva že iskreno voljo in resno prizadevanje. Seveda se mora to pokazati tudi v dejanjih in v vedno novih poskusih.

Pred Bogom smo vsi grešniki, nagnjeni k slabemu in zapleteni v greh sveta. Izpostavljeni smo tolikim grešnim priložnostim, notranjim in zunanjim skušnjavam, ki jim velikokrat tudi podležemo. Zato **vsí potrebujemo spreobrnitve** in to vedno znova. Brez spreobrnitve ni mogoče hoditi za Kristusom in ne biti deležen božjega življenja, ne doseči notranjega miru vesti in srca, miru z Bogom in z ljudmi. Postni čas imenujemo čas milosti in to je prav zaradi njegovega klica k spreobrnjenju. Spreobrnitev pa je treba potrditi in preveriti v zakramentu sprave, se pravi v kesanju, spovedi, duhovnikovi odvezi in novem začetku.

Če vsi potrebujemo spreobrnitve, in sicer v njeni celotnosti in globini, pa ima vsak vsak človek **svoje posebno področje**, kjer je zanj spreobrnitev posebno nujna. Za mladega je to nekaj drugega kakor za starejšega, nekaj drugega za zdravega kakor za bolnega, spet nekaj drugega za bogatega kakor za reveža. Za nekoga je spreobrnitev nujna zaradi njegove nepoštenosti, laži in krivic, ki jih dela; za drugega zaradi njegove razbrzdanosti in neurejenosti v spolnem življenju, pijači in zapravljanju svojih talentov; spet za drugega zaradi njegovega odriivanja Boga na rob in zanemarjanja verskega življenja, molitve in zakramentov. V letošnjem postnem času, dragi bratje in sestre,

z vso iskrenostjo in resnostjo premislimo, kje nam je spreobrnitev potrebno, kje nas Bog osebno kliče, vabi in čaka, da se spreobrnemo.

ODGOVORNOST

Na kakšen način smo odgovorni? Najprej je odgovoren vsak zase, za svoje svobodne odločitve in dejanja. Vendar nihče ni odgovoren samo zase, nihče ni neodvisen in ločen od drugih.

Zavestna osebna odgovornost v vesti je znamenje človekovega dostojanstva, njegove duhovne zrelosti in svobode. Kajti človek je odgovoren le za tista dejanja, za katera se je svobodno odločil. Vsaka omejitev svobode, vsaka prisila katere koli vrste zmanjšuje ali celo odvzema osebno odgovornost. Drugi vatikanski cerkveni zbor zato poudarja, da je čut za odgovornost znamenje duhovne in npravne zrelosti človeškega rodu in zato kar največjega pomena (prim. CS 55).

Za **katere reči** smo sami in skupaj z drugimi odgovorni v svojem osebem življenju, v Cerkvi in v družbi. Za vse **vrednote**, ki so nam zaupane in izročene, da jih varujemo in zanje skrbimo, jih razvijamo in ohranimo poznejšim rodovom. Verni v Cerkvi imamo odgovornost za ureničevanje božjega kraljestva, za utrditev vere, upanja in ljubezni, za resnično krščansko življenje. Skupaj in solidarno z vsemi drugimi v družbi smo soodgovorni

za tiste človeške in etične vrednote, brez katerih sploh ni človeka vrednega življenja in mirnega sožitja. Vsi smo odgovorni za življenje od spočetja do konca, za socialno pravičnost, za svobodo in enakopravnost, za mir in medsebojno spoštovanje, za razumevanje in pomoč. Danes se še posebej zavedamo, kako smo vsi in vsak osebno odgovorni za našo slovensko kulturo in jezik, za narodno samobitnost in zvestobo svojemu izročilu, a tudi za spoštovanje vsakega drugega naroda, kulture in jezika.

S tem pismom, dragi bratje in sestre, bi vas radi spodbudili, da bi se še bolj **živo zavedali svoje odgovornosti**, jo še z večjo pripravljenostjo vzeli nase in vplivali tudi na javno mnenje. Vendar se zavedamo, da bodo še naprej ostale tožbe o neodgovornosti. Še vedno bo veliko takih, ki bodo iz lahkomišelnosti, sebičnosti ali osebne udobnosti **bežali pred odgovornostjo** v osebni, zakonskem, družinskem, poklicnem in javnem življenju. Nekateri se bodo **izgovarjali**, da sami nič ne zmorejo, da je njihov delež odgovornosti nepomemben in njihovo prizadevanje brez uspeha. Izgovarjali se bodo na druge, na slab zgled v malem in velikem, in v tem iskali opravičilo za svoje izmikanje pred odgovornostjo.

Čeprav imajo izgovori svojo težo, nam kot vernim kristjanom, pa tudi kot zrelim in resnim ljudem ne preostane drugo, kakor da se znova zavemo **pomena, po-**

trebe in nujnosti osebne odgovornosti. Ni druge poti, kot da jo sprejmemo in nosimo solidarno skupaj z drugimi. Pri tem nam dajeta posebno moč vera in zavest, da je prvi, ki nosi z nami odgovornost za življenje in svet, za sedanjost in prihodnost, Bog, naš stvarnik in gospodar časov in zgodovine. Ne vemo sicer, zakaj Bog pogosto molči in čaka, ostaja skrit in ne posega vmes pri tako neodgovornem početju ljudi, kot ga doživljamo. Zaupanje v Boga, našega nebeškega Očeta, je na vprašanje edini pravilni odgovor.

Dragi bratje in sestre! Želimo vam vseh darov in sadov Svete Duha, da bi mogli v veri, upanju in ljubezni, v medsebojni pomoči in molitvi drug za drugega **sprejeti božji klic k spreobrnitvi in ga vedno bolj uresničiti v osebni odgovornosti**. Pri tem vas spremljamo s svojimi molitvami in vas prosimo, da se tudi vi spominjate nas pred Gospodom.

Blagoslov vsemogočnega Boga Očeta in Sina in Svetega Duha naj pride na vas in nad vami vedno ostane. Amen.

Vaši škofje

NA KRIŽPOTJU

Razpelo, velik lesen križ, stoji na razpotju,
križpotje te vodi na štiri strani sveta,
šopek rdečega vresja leži pod križem,
na katerem visi Križani, trpeč in ponižan.

Kjerkoli boš hodil, kamorkoli boš prišel,
svojemu Velikemu petku, samoti in smrti ne boš ušel.
Takrat se spomni, zakaj Križani na razpotju visi,
zakaj je vresje rdeče kot drobne kaplje krvi.

Milena Merlak

Kristus je vstal!

Kristusovo vstajenje je osnova vsega, v kar verujemo, v čemer in iz česar živimo in kar proglašamo. Sv. Pavel opominja Korinčane, da jim je izročil „predvsem“ evangelij o Kristusovi odrešilni smrti in vstajenju, in poudari: „Če pa Kristus ni vstal, potem je prazno naše oznanjevanje, prazna tudi vaša vera“ (15, 14). Če torej Kristus ni vstal od mrtvih, če je njegovo vstajenje le umišljena predstava našega verovanja, je krščanstvo morda lep socialno-etični sistem, sklop zanimivih ali dolgočasnih teorij o

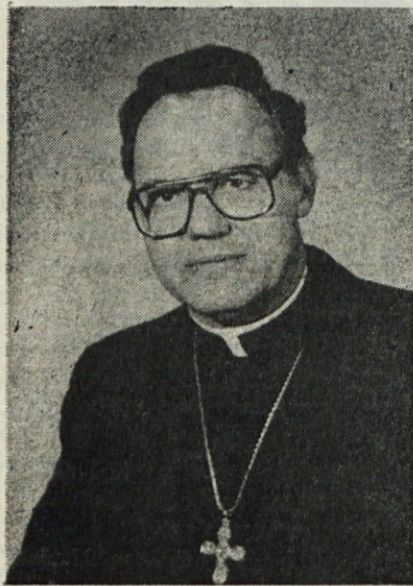
končnem smislu človeka ali plod mistične domišljije, pa nič več.

Pomen vstajenja je v tem, da razodene Boga, Kristusa in nas same.

Resnični Bog

V Kristusovem vstajenju se Bog razodene kot Bog, ker stori to, o čemer človeštvo niti sanjati ne more. Celo sv. Pavel, ki je videl vstalega Gospoda, išče besede, ko skuša odgovoriti na vprašanje, v kakšnem stanju so tisti, ki vstanejo od mrtvih. Pomaga si z vrsto kontrastov: minljivost — neminljivost, nečast — čast, šibkost — moč, naravno telo — duhovno telo (tj. prepojeno z božjim duhom), zemeljski človek — nebeški človek; in zaključí z vzklikom, „Použita je smrt v zmagi!“ (1 Kor 15, 54) To je zmaga, ki jo more zmagati samo Bog.

V Kristusovem vstajenju se Bog razodene kot resnični Bog — resničen v bibličnem pomenu besede, tj. zvest svoji obljubi in namenu. Od vsega začetka je zasledoval en sam cilj, da namreč združi vse ljudi s seboj po Kristusovi smrti in vstajenju. S tem namenom je ustvaril človeka, poklical Abrahama, izvolil Mojzesa in Davida, poklical preroke in navdihnil modrijane, dal moč Ma-

kabejcem in milost vsem drugim, ki so na razne načine pripravili prihod božjega Sina. Jezusovo vstajenje je višek in cilj vseh božjih odrešilnih dejanj v človeški zgodovini. V njem je Bog združil s seboj glavo novega človeštva.

Gospod veselja

Kaj se je zgodilo z Jezusom pri vstajenju? Tu seveda govorimo o

Jezusu kot človeku. Čeprav ne smemo nikdar podcenjevati njegovega božanstva, se moramo stalno zavedati, da je „nam enak v vsem, razen v grehu“. Naj omenim, da nova zaveza trdi tako, da je Jezus vstal (najzgodnejši citat je v 1 Tes 4, 14), in s tem poudari njegovo božjo moč, kot tudi, da je bil obujen od mrtvih, in tako poudarja njegovo človeškost. Na vprašanje, kaj se je zgodilo z Jezusom v vstajenju, dobimo vrsto odgovorov: „Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji“ (Mt 28, 18), „Moj Gospod in moj Bog“ (Jan 20, 28), „V njem je bilo ustvarjeno vse, kar je v nebesih in kar je na zemlji... vse je ustvarjeno po njem in zanj. In on je pred vsem in vse ima v njem svoj obstoj“ (Kol 1, 16-17), „Jezus Kristus je Gospod“ (Flp 2, 11).

Vstali Gospod je torej središče človeštva; v njem najdemo svoj smisel in cilj. Kar je dobrega v naših željah, mislih, načrtih in naporih, v naših spoznanjih resnice in lepote, pa naj so še tako različna in se zde še tako medsebojno nasprotna, vse najde svoj smisel in harmonijo v njem. Vse veljavne in resnične prvine nekrščanskih ver in prepričanj izvirajo v njem in vodijo k njemu. Nas mučijo predsodki, enostranskost, razbitost: naši upi in prizadevanja si medsebojno nasprotujejo; moje spoznanje resnice je v dozdevnem nasprotju s spoznanjem nekoga drugega; upravičene težnje skupin in narodov so v ne-

soglasju; često smo na tem, da v imenu resničnih vrednot uničimo druge resnične vrednote; razdeljeni smo in si ne zaupamo, in to ne le zaradi greha in sebičnosti, ki je v nas in drugih, ampak tudi zaradi dobrega, ki ga branimo. „Zdaj namreč gledamo v zrcalu, nejasno... zdaj spoznavam deloma“ (1 Kor 13, 12). V vstalem Gospodu pa vse to najde soglasje in živo enotnost, „kajti (Bog) je sklenil, da naj v njem prebiva vsa polnost in da s krvjo njegovega križa uresniči mir in tako po njem s seboj spravi vse, kar je na zemlji in kar je v nebesih“ (Kol 1, 19-20). Jezus že je, kar novo človeštvo šele bo. In novo človeštvo bo, kar bo, samo po njem. V njem je smrt dokončno premagana, premagana je šibkost in ozkost in nemoč. V njem se je spolnila prva božja zapoved v vsej globini, kajti Bog mu je „vse v vsem“ in vsako vlakno njegove biti vibrira v Očetovi ljubezni.

„Smrt, kje je tvoje želo?“

Kaj nam podari Bog v Kristusovem vstajenju? Predvsem zmagov nad nesmisлом smrti. Smrt namreč grozi z nesmisлом vsakega našemu dejanju: umrli bomo mi in tisti, za katere se trudimo in delamo. V smrti bomo dokončno spoznali, kaj pomeni biti človek. Toda prav v popolni osamljenosti in nemoči smrtnih trenutkov bo prišel vstali Gospod in nas povedel k svojemu in našemu Očetu.

Kako brezpomembna in nebojgljena se često zdi dobrota, kako vsakdanja, dolgočasna in brezplodna ali obsojena na vsaj delni neuspeh! Najboljši človeški nameni in naporu nikoli popolnoma ne dosežejo svojega cilja. Toda zato, ker je Jezus vstal od mrtvih, se nič resnično dobrega in lepenga ne zgubi. Človeško oko ne vidi in človeški spomin pozabi, toda oči vstalega Gospoda opazijo vse in njegov spomin ostane svež. V vstalem Kristusu je vsaka krivica popravljen, vsaka bolečina ozdravljena, v njem so odpuščeni vsi grehi.

Ker je Kristus vstal od mrtvih, niso njegovi učenci nikoli prepuščeni sami sebi: „Jaz sem z vami vse dni do konca sveta“ (Mt 28, 20). Kjer koli smo, je Jezus, naš Brat in Gospod, vedno z nami. Njegova pozornost se ne utruja. Čas in prostor ga ne omejuje, ta več, zato je pričujoč osebno na vsakem oltarju in v vsakem tabernaklju. Ta pričujočnost nam je v podporo in tolažbo, obenem nas pa nenehno poziva in opominja.

Kristusovo vstajenje nas je osvobodilo vsega, kar je samo človeško, kajti v njem vidimo, kaj je Bog pripravil za nas. Priča nam tudi, da bomo dosegli ta cilj le po božji milosti in dobroti. Tako nas je osvobodilo suženjstva aktivizmu, osvobodilo tudi mračne utvare, da je ves svet na naših ramah. Odprlo nam je oči dejstvu, da naši načrti, delo in napor ne izvirajo v nas, ampak so iskre božjega napora in strem-

ljenja. Naša dobrota je dar božji. Zato si moremo privoščiti upanje in sočutje, tvegati razočaranja in bolečine; vemo namreč, da človeški neuspeh in človeški poraz nista zadnja beseda. Kar je dobrega v naših upih in stremljenju, se ne bo nikoli zgubilo; kar koli je vrednega v naših bo-

lečinah in razočaranjih, bo ostalo na vse veke. Učenci vstalega Gospoda niso neobčutljivi za „*lacrimae rerum*“ — za bolečino sveta, ampak vse bolj občutljivi. Vemo namreč, da je božja zmaga nad grehom in smrtjo dokončna in neomajna, pa naj bodo obzorja še tako temna.

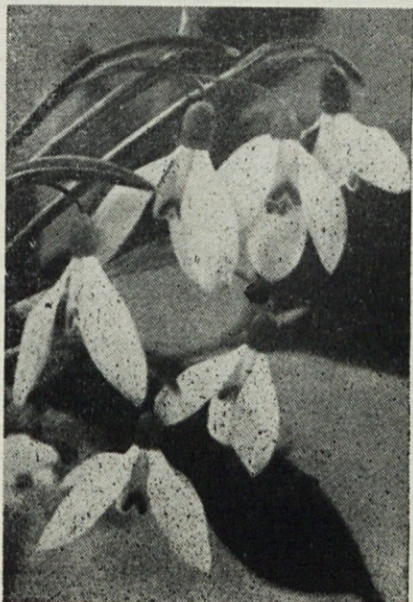
Tvoja podoba

Skalnata pot pelje na Golgoto. Raztepen, krvaveč, lačen in izmučen, v smrtni senci je nosil Jezus križ za svoje zadnje darovanje. Kruti vojaki in kričeča množica so bili njegovi spremljevalci. V tej množici je sam, sam pod težkim križem. Simon iz Cirene se je utrudil in Ga zapustil. Bežni trenutek srečanja z Materjo je zabrisala kričeča drhal. Sonce žge kamenje na poti, ki puhti neznožno vročino v Njegov obraz. Zaradi izgube krvi, bičanja, lakote in žeje se telo opoteka pod težo križa. Potne kaplje puščajo sled na krvavem čelu in licih. Svetloba in senca meglita Njegov pogled. Napor ga pritira na rob zavesti.

Tedaj se med množico prerine žena, neopazno obide obroč vojakov, že je ob Kristusu. Veronika, Belina prta v njenih rokah se približa Njegovemu obrazu. Kristus se prepusti božajoči kretnji rok, ki Ga obrišejo. Njune oči se srečajo. Vseobsegajoča božanska

ljubezen Kristusova in rahločutna ljubezen žene. En sam trenutek zamaknjenja.

Veronika se zave ob poti, mimo nje še vedno hodijo ljudje. Kristus ni več. Ko dvigne pogled,

vidi, da je že daleč. V žalosti skloni glavo, ljubeče pogleda prt in glej, s prta zre vanjo podoba. Njegove oči sijejo isto božansko ljubezen, s katero jo je pogledal v trenutku, ko je obrisala Njegov obraz.

Tvoja podoba. Iščem jo. Hočem Ti slediti. Kje si? Kličem Te, odgovori mi! Tavam, se izgubljam v malenkostih, v mraku dvomov in skušnjav.

Vsak človek doživi svoj Getzemani, strah smrtne sence, temo samote in zapuščenosti.

V noči je ostal sam, bolnik, prikljenjen na posteljo. Časnikarji, ki so že nekaj dni stali pri vratih sanatorija, so odšli: „Ni novic, še živi.“ Politični pristaši so se naveličali pogovorov o njegovih vrlinah. Prijatelji so se utrujeni umaknili. Žena in otroci so šli počivat.

V zadregi se mu je predstavila; medicinska sestra visokemu javnemu upravniku. Vendar jo je tista zadrega skoraj minila. Vanjo je zrl trpeči obraz človeka, ki ga je v zenitu življenja poklicala smrt. Stegnil je roko, vendar ni vedela, če v pozdrav ali v prošnjo za pomoč. Delil je z njo samoto svojih noči, klical jo je po imenu. Do skrajnosti obziren, skoraj ni prosil ničesar. Hvaležen je bil celo za njeno prisotnost, kadar je ponoči prišla pogledat, če spi ali česa potrebuje. Potem je utonil v nezavesti. Njegova smrt je skoraj ni prizadela. V njej

je ostal kot spomin le sled njegove samote.

Zgodnja jesen barva drevje v rahlo rumenem odtenku. Prvi listi krožijo v vetru in padajo na tla, kot bi jih doletela prerana smrt. Tedaj obhajamo praznik Vstajenja, slovensko Veliko noč, presajeno v deželo pod Južnim križem. Mama je spekla kolač, velik je, za vso družino, za otroke in vnuke, ki bodo prišli na obisk. Pirhi škrlatno žarijo v košarici, kaplje Kristusove krvi. Na krožniku hren, strašni žebliji, s katerimi so Ga pribili na križ. Dišeča gnjat je simbol darovanega Jagnjeta. Potem mama vse to naloži v cekar in pokrije z belim prtjem, tistim, ki ga uporabljamo le enkrat na leto; nekoč je pokrival jervas, ki ga je mama na glavi nosila v cerkev k blagoslovu. Cekar odnesem k sosedom, kamor bo prišel duhovnik blagoslovit jedila. Naš slovenski žegen je obred, slovesen, kakor praznovanje v cerkvi.

Poljub križa na veliki petek. Dolge vrste vernikov se pomikajo proti oltarju. Z ustnicami se dotaknem Tvojega ranjenega srca. Ljubim Tvoje križano božanstvo. V tebi ljubim trpeče, v trpečih ljubim Tebe. Našla sem Tvojo podobo.

Slovesna vstajenjska maša v noči pred veliko nedeljo je pesem zmagovalja, ker smrti ni več, ker je Gospod res vstal. Aleluja, aleluja.

Metka Mizerit

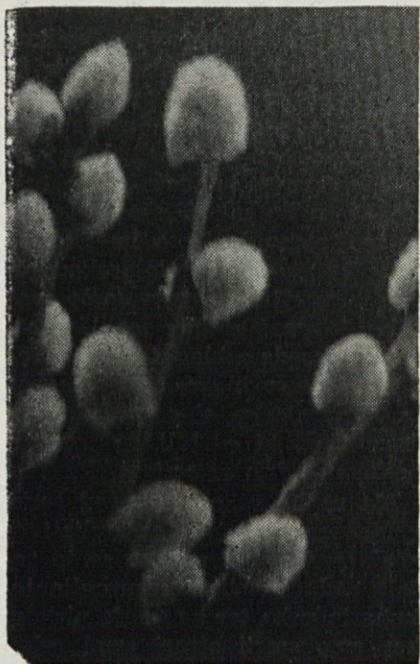
Praznovanje velikonočnih praznikov

Velikonočni teden je vsa soseska skupaj doživljala. Na cvetno nedeljo so otroci prihiteli v cerkev k maši z „bigávenco“, zajetno butaro iz spletenega vrbovega šibja, okrašeno s pisanimi trakovi in vsakovrstnim pomladanskim zelenjem, s privezanimi smokvami, pomarančami in rdečimi jablki, okronano z brinjem in oljčnimi vejicami. Čim večja butara, tem večji ugled. Spominjam se nenavadnih butar iz sosednje kmečke vasi. Velike so bile, zdele so se nam kot baročni oltarni stebri, dva fanta sta morala nositi po eno. To je bilo občudovanja!

Ko so zvonovi leteli v Rim, smo mi pobiči začeli vrteti raglje. Pri maši so ministrantje rabili lesena klopotala namesto zvoncev, k službi božji pa je klicala velika raglja, mogočna, lesena ropotulja v obliki Andrejevega križa, ki se je oglašala daleč naokrog. Z njo so „zvonili“ tudi opoldan. Na veliki četrtek je župnik prižgal v cerkvi trinajst sveč, toliko kolikor je bilo navzočih pri zadnji večerji. Sveče so bile zataknjene na trioglato stojalo in so edine razsvetljevale črno zastrto cerkev. V tem mističnem polmraku smo peli psalme. Po vsakem psalmu so ugasili eno svečo in z zadnjo je bila pobožnost končana.

Takoj po cvetni nedelji so začeli postavljati božji grob, ki je bil zelo velik. Stransko kapelo v

cerkvi so spremenili v duhovno prizorišče. Kulise so potegnili tudi prav do cerkvenega stropa. Poslikane so bile s prizori križevega pota. Pred božjim grobom so stražili oboroženci, izrezljani iz lesa in pisano poslikani, v bojni turški opravi, s helebardo v roki. Pri oltarju, ki je bil namenjen samo svetemu grobu, sta klečala dva angela, sklonjena v molitvi in kadilnico vihté. Ta prizor pa je bil še posebno učinkovito opremljen s številnimi lesketajočimi se krogli vseh barv. Napolnjene z vodo in z oljnatimi

lučkami za seboj so dajale toplo in blago luč, ki je vabila k pobožnosti. Pravzaprav je bilo to prvo baročno prizorišče, ki sem ga doživel in o njem mi je ostal nepozaben vtis.

Veliki petek je bil dan tihe, pobožne zbranosti. Zdelo se je, kakor da bi njegov pomen zajel ves kraj. Ljudje so prihajali v cerkev s pritajenimi koraki in šepetaje. Vsak je stopil k božjemu grobu, da bi tam odmolil molitvico in poljubil pet ran na izpostavljenem razpelu v počastitev Križanega. Zvečer tega dne so peli v mističnem cerkvenem mraku ljudske pasijonske pesmi. Po končani pobožnosti in ko je zadnji vernik odšel iz cerkve, se je na mah začelo praznično velikonočno razpeloženje. Cerkovnik je s pomočniki začel pripravljati vse za procesijo prihodnjega dne. Po klopeh so postavili lepa velika cerkvena bandera, tako težka, da so jih morali nositi po trije možje, pa še ti so imeli dosti opravka, če se je bilo treba upirati vetru. Zraven tega pa še svetilke, ki so jih tudi nosili, nebo, velika posoda z blagoslovljeno vodo, polena za blagoslovljeni ogenj in nazadnje so slovesno okrasili še oltarje, ki so bili do tedaj v velikem tednu zagrneni.

Na veliko soboto so pred cerkvijo navsezgodaj blagoslavljali ogenj in vodo, doma pa se je začelo zadnje veliko pospravljanje, kuha in peka ter barvanje pirhov, kar smo smeli otroci sami oskrbeti. Obdarovani smo bili le z enim

ali dvema pirhoma in — prav redkokdaj — s svežimi pomarančami, ki so jih prodajale branjevke iz Istre. Pred procesijo ob vstajenju so v farni cerkvi blagoslavljali „žegen“. Bil je slikovit prizor, ko so praznično oblečene žene in dekleta prišle v cerkev, na glavah pa nosile pisane, umetno spletene jerbaze. Bili so polni velikonočnih jedi, potic, gnjati, kranjskih klobas, pirhov, hrena, pomaranč, vse to pa je bilo pokrito s prti, ki so bili umetno vezeni z narodnimi vzorci na belem platnu.

Čim se je zmračilo, se je vse zgrnilo k vstajenju. Procesija je šla od cerkve dol po trgu, obšla skoraj vso Kropo in ko se je vračala, jo je pozdravilo mogočno bučanje orgel. Zvonovi so se spet prvič oglasili in zvonili so kar naprej med vso procesijo, dokler ni vstal Gospod in je izzvenela zadnja aleluja.

Slavnostna maša na veliko nedeljo, ki sem jo doživel kot ministrant, mi je ostala v spominu kot najmočnejši vtis otroštva. Skladnost glasbe, petja, vonja po kadilu in sijaja zlato pretkanih mašnih oblačil me je popeljala v višje, lepše svetove. Ko se oziram v tiste davno minule čase, čutim, da je ta baročna nebeška lepota zbudila in bogatila v meni čut za umetnost.

Na velikonočni ponedeljek popoldan po blagoslovu je mlado in staro odšlo na veliki travnik zunaj Kroke, za „dolgo njivo“. Bilo je pravo ljudsko romanje, pi-

san obisk pomladanske narave, obenem pa spomin na svetopisemsko pripoved o dveh Kristusovih učencih, ki sta šla v Emavs. Na tem travniku se je začelo živahno vrvenje. Starejši so privlekli iz cekarjev velikonočne jedi in

so si privoščili dobrot, mladina pa se je po svoje predala vsakovrstnim zabavam. Že prej pa so dekleta svoje izbrance obdarila s pirhi v znamenje naklonjenosti.

(Iz knjige **Tisoč in en večer**)

Anton Dermota

PREJELI SMO S PROŠNJO ZA OBJAVO:

Slovenci, dvignite glave!

Slovenski narodni odbor z veseljem zaznamuje pozitivne drže, ki se vedno pogosteje javljajo tako med ljudstvom v domovini kot v izseljenstvu in zamejstvu v zvezi z obrambo slovenskih narodnih vrednot. Tudi z vso simpatijo spremlja odpor proti vdiranju slovenstvu tujih elementov iz drugih republik, kakor tudi pogumen nastop mnogih, zlasti mladih izobražencev, v obrambo slovenske narodne zavesti in narodnih posebnosti ter za realnejše gledanje na polpreteklo zgodovino v naši domovini.

Prav tako nas navdajajo z veseljem vedno pogostejši pojavi prebujanja slovenske narodne zavesti med rojaki v zamejstvu — na Koroškem in Primorskem —, kakor tudi njihova vedno močnejša teženja po resnično demokratičnem skupnem slovenskem kulturnem prostoru, ki naj v polni svobodi obsega ves slovenski narod.

Tudi v izseljenstvu ugotavljamo, da po več kot 40 letih slovenska politična emigracija živi in si žilavo prizadeva izpolnjevati svoje poslanstvo ter ostati zelena veja na slovenskem narodnem telesu. Eden izmed pozitivnih znakov tega prizadevanja je vedno večje uveljavljanje naših rojakov v velikem svetu, ki pri tem ne pozabljajo na svoj slovenski izvor in vsak na svojem mestu krepko pomagajo slovenski stvari. Številne publikacije, osebni stiki in množični podvigi, kot npr. „Zveza slovenske akcije“, spočeta po avstralskih Slovencih, so dokaz, da narod naš umreti ne bo. Narod, ki hrani v sebi toliko življenjske sile, sme upati na boljšo bodočnost.

Kritično obdobje naše zgodovine zahteva od vseh svobodoljubnih rojakov, da povežejo svoje sile v spoštovanju medsebojne različnosti. Ne smemo dopustiti, da bi dogmatizem komunistične partije, ki je pred več kot 45 leti razdelil naš narod v bratomorni revoluciji, ponovno onemogočil sodelovanje vseh slovenskih demokratičnih živih

sil. Preteklost nas uči, da je boleštna ambicioznost totalitarizma take ali drugačne vrste slovenstvu nevarna, zato moramo iskati rešitve v velikodušnem pluralizmu, ki bo znal spoštovati zgodovinsko resnico, družbeno pravičnost in človekovo svobodo.

Naš narod ne uživa demokratičnih svoboščin v matični domovini, v zamejstvu pa so naši rojaki večkrat žrtve narodnostne nestrpnosti. Slovenski narodni odbor se sicer dobro zaveda, da je prva in glavna moč v nas samih, kar pa ne izključuje, da iščemo pri doseganju svojih narodnih ciljev tudi pomoč mednarodnih organizacij in svetovnega javnega mnenja.

Zato moramo po vzgledu drugih narodnostnih skupin tudi mi opozarjati svetovno javnost na naše slovenske človeške pravice, ki so zaščitene v ustanovni listini Zveze narodov in s Helsinškimi dogovori. Oboje so podpisale vse države, med katere je razdeljen slovenski narod in jih v večji ali manjši meri nenehno kršijo. Bodi naša velika skrb opozarjati svetovno javnost na kršitev naših pravic ter buditi vest njih kršilcem. Prepričani smo, da je v svobodnem svetu mnogo zavednih rojakov, ki bodo našli možnost in način, kako to delo uspešno spraviti v tek in ga nadaljevati. Pričakujemo pobud in konkretnih predlogov, ki jih bomo z veseljem upoštevali.

Ob novem velikonočnem prazniku vere in upanja ponovno kličemo vsem Slovencem: Dvignite glave, ker približuje se tudi naše rešenje!

Za Slovenski narodni odbor:

Rudolf Smersu
Predsednik

Dr. Ludovik Puš
Tajnik

Dr. Peter Urbanc
Tajnik

PRIDI, VIGRED!

Naj se náte naslonim, moj Križani Jezus!
Ti ne boš me otreseš kot list od dreves,
da spet zdrknem v gnilobo na ribniku zime,
v igro vetra, kjer vem, da nazadnje zgubim.

Naj se náte naslonim, na rano pod Srcem.
V njeni luči ne bo več izzivala Smrt;
njeni žarki se lomijo v zloge Ljubezni;
tu je vse tako dobro, ker vse je zares.

Naj se náte naslonim, moj Križani Jezus!
Záme, zanj, zánjo, z nje si stopil z Nebes
v Nazaret, v Jeruzalem, h križu na griču —
kjer Te mučil do smrti je stari hudič.

Naj se náte naslonim, Življenje življenja,
bolj resnično kot najbolj predrzen naš sen!
Pridi, vigred, narcise pokličí spod kamnov,
ptičke z gnezd: ker nihče izmed nas ni več sam.

Vladimir Kos

JEZUS PO VSTAJENJU

Črte tvojega obraza
so v poveličanju
komaj še vidne.

Ne prepoznavajo Te:
zdaj si jim vrtnar,
zdaj prikazen,
zdaj tujec na cesti v Emavs,
zdaj tihi neznanec,
ki v vlažnem svitu
gleda z obale
na trudne kretnje
ribičev.

Tvoje telo je tvar,
ki se razpušča
v svetlobo duha.

Vstopaš skozi zaprta vrata,
se v hipu izmikaš očem
in nosiš sebe v daljave,
kakor se nosi misel,
ki je ne veže
nobena zamolkla
teža zemlje.

Novo bivanje
hodi skoz staro.
Staro strmi
kot od vekov temen
živomoder vrt koral
na morskem dnu,
ko ga presije
bela luč
prvega
potapljača.

Vladimir Truhlar

Kako bomo obstali?

Nekaj vprašanj o slovenski prihodnosti v Argentini v luči Katoliškega shoda, ki se pripravlja

Zakaj Katoliški shod Slovencev v Argentini?

Mnogi med nami se sprašujejo, kaj naj bo ta Katoliški shod, zakaj ga prirejamo in kaj hoče.

Katoliški shod Slovencev v Argentini naj bi pregledal, kako je z našim slovenstvom in katolištvom v našem izseljenskem življenju danes, in kaj storiti, da zlasti novi rod slovenskih izseljencev v Argentini v prihodnje raste v obojnih, slovenskih in katoliških vrednotah.

Po 40 letih slovenske načelne emigracije v Argentini je pač čas za tako bilanco našega slovenskega katoliškega življenja v deželi.

Čeprav velja načelo: nemo judex in propia causa — nas vendar isto načelo opozarja, da moramo gledati na naše izseljensko dejanje in nehanje z objektivnimi očmi, da nas ne bo zavedla k napačnim ugotovitvam morda slepa ljubezen do samega sebe, pa tudi da ne podležemo raznim hvalisanjem, ki jim tako radi prisluhnemo, kadar nas drugi gledajo in poročajo o nas. Tudi slovenski rek: Ni vse zlato, kar se sveti, nas navaja k iskanju resnične podobe naše izseljenske realnosti.

Naše iskanje ob Katoliškem shodu gre torej v dve smeri: o našem katolištvu in o našem slovenstvu. Pravzaprav v eno samo smer: Kako v izseljenstvu živimo slovensko v luči katolištva in kako naj to življenje pospešujemo v prihodnje, v novem rodu.

Naše katolištvo in slovenstvo

Pravzaprav so vsa iskanja in razpravljanja tega slovenskega izseljenskega katoliškega shoda najprej katoliška. Ko smo se izselili, smo šli v tujino najprej ohranjevati svojo katoliško identiteto. Ves naš boj v revoluciji je šel za obrambo najsvetejšega; našega odnosa do Boga, do krščanstva, do Cerkve. To nam je prvo iskanje tudi v izseljenstvu, kjer nam je v Argentini v oporo dejstvo, da živimo med večinsko katoliškim narodom. To naše katoliško teženje je prvenstveno tudi v Katoliškem shodu in je kakor rdeča nit, ki se vije preko vsega iskanja in razglabljanja. Tu pravzaprav naše izseljenstvo skuša le nadaljevati to, kar je bila prva skrb že doma, tako v normalnih kot v revolucijskih okoliščinah.

Drugo, za kar nam gre, je naše slovenstvo, kako ga živimo v izseljenstvu in kako ga posreduje-

mo novemu rodu. Skrb za to je v nekem smislu v izseljenstvu pač nekaj novega, kajti tu naše slovenstvo ogroža tuje okolje, ogroža posebno slovenstvo novega rodu.

Ob razglabljanjih okrog slovenskega katoliškega shoda v Argentini se predvsem pojavlja prvo veliko vprašanje: V koliko smo Slovenci v Argentini upravičeni, da gojimo svoje slovenstvo, in posebno, v koliko imamo pravico ali dolžnost to slovenstvo posredovati novemu rodu. To je vprašanje asimilacije našega slovenstva v morju druge narodnosti, argentinske.

Kaj je s slovenstvom novega rodu

Da imamo v Sloveniji rojeni izseljenci dolžnost, ostajati Slovenci, tudi če se kdo oklene argentinskega državljanstva ali če si ostvari morda narodno mešano družino, temu bo pač težko oporekati. A čisto drugo vprašanje je, v koliko so v Argentini rojeni otroci slovenskih izseljencev Slovenci ali Argentinci. Tu je vprašanje o biološki in kulturni pogojenosti novega rodu. Ob anketi, ki jo je Slovensko katoliško akademsko starešinstvo sklicalo o tem vprašanju pred kakim letom dni, je študent filozofije Pavel Fajdiga približno takole zase (in morda tudi za druge) rešil vprašanje: Sem istočasno polovico Slovenec, polovico Argentinec... Na to vprašanje različno odgovarjajo ti-

sti, ki različno poudarjajo biološko ali kulturno pogojenost novega rodu. Pripravljalni odbor Katoliškega shoda Slovencev v Argentini je za izhodišče v razpravljanih o našem, tudi novega rodu slovenstvu, izgonivši se teoretičnim razpravljanjem, zavzel stališče, da novi rod izhaja iz slovenskih bioloških in kulturnih korenin na eni strani, in iz argentinske kulturnosti na drugi strani in da je zato povsem na mestu, da poudarjamo slovenski narodni izvor ob argentinskem porajanju.

Ali je naša slovenska formacija novega rodu prava?

Ob tem pomembnem vprašanju o slovenstvu novega rodu se vrste nekako logično izhajajoča vprašanja. V koliko je naša vzgoja upoštevala pravilno ta dvojni element v naši mladini? Ali deluje naša organizirana skupnost dovolj močno v slovenskem narodnostnem smislu? Ali je morda naša vzgoja mladih kdaj nenaravno slovensko prisiljena, ali pa se naš novi rod tudi z našim sodelovanjem neprisiljeno razrašča v slovenstvo in argentinstvo? Kaj sodi sama naša mladina o vsem tem?

Ustanavljanje slovenskih družin

Nemajhne važnosti je tudi naslednje:

Za ohranjanje slovenskega rodu v Argentini je bistveno, da se v novem rodu ustanavljajo slo-

venske družine, se pravi, da se otroci slovenskih izseljencev poročajo med seboj. Le tako obstoji upanje, da bo večina teh novih družin še naprej gojila slovenstvo iz roda v rod tudi v Argentini. Ali se dá kaj narediti v ta namen in kaj vse? Ali je naša skupnost, verska in narodna, doslej naredila vse, kar se dá, v tem pogledu. Ali ne prevladuje vtis, kakor da smo ob tem problemu nekako nemočni, da smo takorekoč „vrgli puško v koruzo“? Ali ni dejstvo, da se v nekaterih slovenskih družinah brez prisile in kakih problemov ustanavljajo izključno slovenske nove družine, znak, da se more v tem pogledu veliko več doseči kot se navadno misli? Ali je ljubezen do slovenstva pri mladih, ki in ko mislijo na zakon, dovolj pomemben element pri odločitvah za vse življenje? Ali gre vzgoja tudi v to, za ohranjevanje slovenskega rodu prepomembno smer?

Narodno mešani zakoni?

Posebno vprašanje: Kakšen odnos naj ima slovenska skupnost do narodno mešanih zakonov in družin, argentinsko - slovenskih? Ali je njih morebitno sprejemanje v slovensko skupnost zanje pozitivno, ali morda le za slovenskega druga, za argentinskega pa ne? Ali je navzočnost narodno mešanih družin za slovensko skupnost pozitivna ali škodljiva? V koliko kaže enemu ali drugemu od staršev navajati otroke meša-

nega zakona k znanju slovenščine, poznanju slovenske kulture, vzbujanju ljubezni do slovenstva, ob upoštevanju delnega slovenskega rodu v njih? Itd.

Slovensko učiteljišče v izseljenstvu

Za ohranjevanje slovenstva v novem rodu je pač najvažnejša slovenska zavest staršev, ki najprej sami doma z otroki slovensko občujejo, potem pa jih pošiljajo v slovenske šolske tečaje. Tu je bilo doslej razmeroma lahko dobivati zanje dobre slovenske šolnike. Opaža pa se, da kljub najboljši dobri volji novi rod slovenskih učiteljev in učiteljic ali tudi profesorjev vedno ne obvlada zadostnega slovenskega znanja. Zato namerava Katoliški shod pobuditi slovensko učiteljišče za ljudskošolske slovenske tečaje in izpopolnjevalni kurz za srednješolske profesorje. S tem delom bo treba začeti brez odlašanja, dokler so še na razpolago slovenske strokovne učne moči. Nastane vprašanje: ko teh ne bo več iz vrst slovenskega izseljenstva, ali in kako bi jih mogli dobivati iz glavnine naroda, brez škode za demokratično usmerjenost naše izseljenške mladine.

Slovenstvo v organizacijah

Velikega pomena za ohranjanje slovenske zavesti v novem rodu so poleg družin naše organizacije, zlasti še mladinske, ki pa vplivajo slovensko samo v toliko,

v kolikor je njih slovenskega življenja in delovanja, in sicer na čim višji kulturni ravni. Vsi vemo, da je v teh naših organiziranih slovenskih skupnostih premalo poudarka na slovenskem pogovornem jeziku. Seveda: Če že v Sloveniji rojeni ne uporabljamo slovenščine doma in v slovenski skupnosti, kako moremo pričakovati, da bodo tu rojeni otroci med seboj slovensko govorili?! Ali ni v tem pogledu vse premalo odgovornosti med nami?

Obisk domovine

Za vzbujanje, ohranjanje in rast slovenske zavesti pri novem rodu je pomembno, da mladi spoznavajo slovensko zemljo in slovenske ljudi v sami domovini. Zato je obiskovanje domovine od strani mladega rodu vredno vse pozornosti in vseh žrtev. Posnemanja vredna je gesta „Slomško-ve ustanove“ na Dunaju, ki omogoča že nekaj let vsaj nekaterim posameznikom iz Argentine obisk domovine. Ali ne bi bilo primer- no misliti na sistematično pošiljanje naših mladih tjakaj? Potrebno pa je poskrbeti, da se mladi ljudje tamkaj znajdejo med demokratskimi, krščansko mislečimi rojaki. Drugo vprašanje je, v koliko in kako dolgo bo mladi človek, ki v svojem krščanstvu in zdravem slovenstvu ni dovolj utrjen, mogel vzdržati v razkristjanjenem ali režimu naklonjenem okolju. Vstane na primer vprašanje, ali kaže usmerjati izseljen-

sko mladino v domovino na univerzitetni študij, dokler vladajo doma sedanje razmere? Ali se je o tem med nami že kdaj govorilo?

Plus ultra — čim više!

Slovenstvo bomo med nami v izseljenstvu toliko lažje ohranili, kolikor bolj ga bomo sami v sebi živeli in čim bolj ga bomo doživljali drug v drugem, v skupnosti, v prizadevanju za čim višjo raven vsega slovenskega in splošno kulturnega med nami. Obdani od drugih vplivov, bomo mogli vzdržati le, če bomo trdno stali, kadar bomo močni. Ko je bil dr. Tone Stres med nami, smo ga vprašali, kaj misli, da je posebej važno v našem izseljenškem slovenskem prizadevanju, pa je dejal, da med drugim naše stremljenje po čim višjih dosežkih in uveljavljanju med drugimi na vseh področjih življenja. Cilj nas vseh, posebno mladih, naj bi bil: Iz ljubezni do slovenstva rasti v močne, na vse strani pozitivne osebnosti, da bo tudi dežela, v kateri živimo, od nas kaj pridobila! Primer Bernarde Fink, hčerke slovenske izseljenske družine, ki se z nemajhnimi žrtvami povzpenja v svoji pevski karieri višje in višje ne le v argentinskem umetniškem svetu, ampak v kulturnem svetu sploh, naj bo mlademu rodu vzpodbuda k vedno večjim izpopolnitvam, kar bo očetnjavi in njeni domovini v rast, njim samim pa v zdrav ponos!

Ladislav Lenčec

Ivanu Cankarju

ob stodeseti obletnici rojstva

(Literarni prispevek h gradivu za Slovenski katoliški shod)

Predragi! Kako si želim v teh dnevih, da bi bil z nami! Pravzaprav bi bilo vseeno — tukaj ali tam, v naših zdomskih vaseh in domovih ali pri tebi na Vrhniki, v Ljubljani, na Rožniku. Da bi nam spet živo in občuteno predstavil to, po čemer si hrepenel v svojih pesmih in kar si nato, lahko rečem, zahteval na vsaki strani svojega pisanja: ljubezen in dušo. Najprej v poezijah, ki sem jih malo let po tvojem odhodu prepisoval — takrat mi ni bilo mogoče kupiti niti ene tvojih knjig — in z njimi presameval in presenjal mladost v daljni domači vasi. In ti si se mi odkril ne samo kot mojster besede in slovenskega jezika, ampak tudi kot človek, ob katerem sem lahko čutil globoko osebno in človeško. Tvoje besede mi niso bile samo pozdrav finnega dekadentstva — pravim finnega, ker v resnici nisi bil nikdar pravi dekadent — ampak so mi bile obenem občutena spremljava lastnega življenja in hrepenenja. To mi je pomenila tudi tvoja poslednja in najlepša knjiga, Podobe iz sanj, ki sem jo bral v času vojnih in revolucionarnih strahot. Da, v tistih letih

in pozneje sem si zaželel tvojega revolucionarstva, tistega pravega, kajti po eni strani si bil mojster pesniškega jezika, po drugi pa nepopustljiv sovražnik vsake nepristnosti, laži in sebičnosti. Res, bil si socialist in revolucionar — in si še vedno — a tvoja revolucija ni tista nečloveška, objektivna in zlovešča, ampak je revolucija-prevrat v človeku, za pristnost in ljubezen. Vemo, da te je vznemirjala, bolj kot vse drugo, duševna revščina in nizkotnost in da si prav sovražil tiste, ki niso imeli srcá. In da je bilo zate najvažnejše razmerje med ljudmi. Kako si imel prav! Razmerje med menoj in njim, ki je moj bližnji; med nama, ki se poznavata in sva si včasih več govorila. Poznati se v vsaki družbi, podajati si rokó, pogledati si v oči in se pogovoriti — o čemerkoli, čeprav samo o vremenu in letini. Razume se, da velja to se posebej za skupnost, ki je morda desetletja povezana v isti usodi, dejal bi, desetletja pod isto streho.

V črticah Iz mojega življenja si pokazal, kako smo ljudje lahko hladni drug do drugega. To je,

kar najbolj rani našo krščansko človeškost. Ko so tiste črtice izšle, je prihajal z njimi nov čas... Danes pa, če bi se vrnil v tista nebesa pod Triglavom, kot si zapisal, bi našel svoj svet še manj oplemeniten od izvirne človekosti in zgodovine. Da, prav zato te vabim sem... Šla bi v najbližjo kavarno v predmestnem naselju, kjer živim že vsa povojna desetletja, in bi sedla v prijazen kot z oknom na cesto ter do dna izpraznila svoja kozarca — ne za naju, ampak za našo mladino, ki nima tukaj, v svetu Kurentove Amerike, dovolj slovenske družbe, slovenske besede in pesmi, slovenske ljubezni. Saj razumeš, da moramo imeti nenehno v zavesti našo slovensko preteklost, slovensko besedo in kulturo, vero in dejavnost, če hočemo dati mladini to, kar nam je bilo in nam je najdražje: slovenstvo.

Ivan! Vedno bolj mislim, kako bi bil ti in nekateri drugi potrebni med nami. Kjerkoli, tu ali tam, v zdomstvu ali v domovini. Proti malodušnosti, proti odtujenju, proti neveri. Kako bi te potreboval tudi kulturni delavec, pesnik, pisatelj, vzgojitelj! Tisti, ki se muči s slovensko besedo in mislijo, išče v nji lepoto in resnico, da jo posreduje drugim. Literat povedne, ne prazne besede. Ne zanimajo nas zgodbe iz tujega sveta — želimo si besed, ki sežejo v naše slovensko in zdomsko življenje. Zapisati vse, kar se je nam zgodilo. — Sicer pa je v teh dneh približno tako,

kot je bilo v tvojih — ljudje so eni taki, drugi malo bolj ali čisto drugačni, vsi pa so pogreznjeni v svoje dnevne skrbi in težave. Včasih si želim, da bi nam spet povedal, kako ste študentje na Dunaju živeli v pomanjkanju, a je pri tem rastlo vaše navdušenje za slovenstvo. Da bi se približal mojim, ko pridejo ure največje samote; da bi se približal mladim dušam, kajti slovenska zavest v svetu zahteva od nas še posebno povezanost in skupno vero. Trdim, da je zdomska Slovenija ena od treh src slovenstva in da je naš jezik transcendentna vrednota — takšna, ki ostane za vedno. In da ne smemo pozabiti, za kaj smo se borili, za kaj smo se odločili in dvignili naše domove in vasi v tem svetu —, da bi ne ostal nihče sam in izgubljen! Vem, tebe bi lahko prepričal o tem; lahko je s tabo govoriti v pravem duhu. Tudi resnico bi hitro našla.

50-letnica smrti Lojzeta Bratuža

Naši rojaki na Goriškem in Tržaškem so se spomnili tragične smrti uglednega kulturnega in narodnega delavca, skladatelja, pevovodja, organista in glasbenega pedagoga Lojzeta Bratuža. Fašisti so ga prisilili, da je spil strojno olje in se zastrupil ter po 3 tednih strašnega trpljenja umrl 16. februarja 1937. Zapustil je ženo pesnico Ljubko Šorli, dveletno hčerko in nekajmesečnega sina.

In življenje teče naprej...

(Iz begunskega dnevnika)

11. marca 1947

V taborišču se je zopet pojavila jugoslovanska repatriacijska komisija. Prišla sta prof. Kunc in neki mlad major, ki mu ne vem imena. Profesor Kunc je zelo ljubezniv in se na vse načine trudi, kako bi bil čimbolj prijazen. Vprašuje ljudi, kaj naj bi jugoslovanska vlada storila, da bi se jih čimveč vrnilo domov. Zanimal se je za tiskarno in šolo. Vse si je ogledal. Tudi Bucka v tiskarni se je lotil z vprašanjem, kaj naj še store, da se ljudje vrnejo. Buck, vedno originalen, mu je posrečeno odgovoril: „Veste kaj, gospod profesor? Odprite meje! Mi bomo prišli na Ljubelj, naši svojci od doma pa tudi. Tam se bomo z njimi pogovorili, kam naj gremo. Bomo videli, za kam bo večina. Ali bo več onih za Avstrijo ali bo več nas za Jugoslavijo.“ Na ta predlog se je prof. Kunc samo nasmešnil.

12. marca 1947

Lep jasen dan. Sedim doma in berem. Mir imam, otroka sta v šoli. Pa mi žena prigovarja, naj grem vendar malo na izprehod, malo na sonce. Dobro, pa grem! Kam? Po snegu in plundri ne. Preveč je avtomobilov na cesti in

škoda je te revne obleke. Pa jo mahnem proti mestu. Sreda je, popoldne je kinopredstava. Kakšen je film? Spitta! premore en sam kino, zatorej izbira ni težka. „Športna parada v Moskvi“. Film v naravnih barvah. Harašo! Torej v kino. Grem, na vstopnico niti ni treba čakati, ker mi jo neko dekle že pri vratih ponuja. Malo me je opeharila — za 9. vrsto parterja zahteva 1.50 šilinga. Kupim in vstopim. Najprej zvočni tednik. Po šestih letih zopet gledam zvočni tednik brez vojske, brez letalskih borb in napadov in brez grmenja topov.

Med predstavo prekinitev — policijska preiskava. Delavski urad vrši kontrolo. Tako, pa smo spet tam v letu 1944 in 1945. Točno tako so delali nacistični in fašistični okupatorji. Kmalu je kontrolni organ pri meni. „Imate potrdilo o zaposlenju?“ je kratek uradnik Delovnega urada spittalske občine. Dam mu Bescheftigungsnachweis. Možakar ga lepo odžri in mi reče, naj se jutri zjutraj zglašim na Delovnem uradu. Nisem namreč imel za to periodo potrjene zaposlitve.

Film pa je bil sam na sebi mojstrovina, vredna, da si jo človek ogleda. Tehnično dovršen, športna parada resnično na višku. Presenečalo me je zlasti:

Pestra množica nastopajočih narodnosti iz vseh ruskih sovjetskih

republik. Vsaka od teh je imela športni kroj v slogu svoje narodne noše. Kroj je bil sicer športni, a bogato vezen. Takó oblika kroja kakor vezenine same pa so bile bogate na motivih narodne ornamentike.

Pestrost barv! Kroji niso bili niti enotni niti vsi enakih barv. Kakršna je namreč barva narodne noše, taka je bila tudi barva športnega kroja. Prevladovala pa je modra, bela in rdeča barva.

Vaje so bile zelo moderne, odlično izvedene in — kar je človeka zopet presenečalo — prikazovale so način življenja in dela nastopajočih. Nič vsesplošnega, s čí-

mer bi lahko nastopil tudi francoski, španski ali pa kitajski telovadec. Vsaka vaja je izražala in pokazala življenje. Nepozabne mi ostanejo vaje z velikimi, simboliziranimi žitnimi klasi, vinskimi trtami, z velikimi rožami, z meči, s smučmi.

In telesna lepota teh ljudi! Vse, verjetno načrtno izbrano, zdrava polno, ne lepo, ampak naravnost krasno! Telesa moških kakor iz brona ulita. Čudovite ženske postave, močne, krepke, lepe, elegantne.

Dostojnost kostumov! Ni bilo videti ne enega nedostojnega ali samo spotakljivega kostuma ali kake preračunane golote. Zelo verjetno bi za tako parado vsak drugi ljudi spotakljivo oblekel.

Orodna telovadba, zlasti simultanea, na višku. Nekaj točk pa je bilo akrobatskih, vsaj za moj okus, in bi zato spadale v cirkuško areno, ne pa v okvir take parade.

Odbijala pa me je vsiljiva propaganda osebnega kulta Stalina. Neprestano in pri vsaki točki so prinašali velikanske Stalinove slike. Na tak način so uganjali fašisti reklamo za Mussolinija in nacistični zločinci za Hitlerja. Isto delajo komunisti s Stalinom. A slava tega sveta naglo preide...

In drugi dan? Tako je, po slabih tovarišiji človeka glava boli. Sama po sebi tovarišija ni bila slaba. A mnogi tega filma niso šli gledat iz principa; kar je komunističnega, ni zame! Mene, gledališčenika, je zadeva zanimala.

Mlad, prijazen vodja Delovnega urada, me je vprašal po zaposlitvi. Ko sem mu povedal, da imam na skrbi teater, se je nasmejal in mi je dejal: „Taksa je pa ena angleška cigareta.“ To sem pa imel in lepo sva se razšla. Vrnil mi je knjižico brez vsake pripombe.

22. marca 1947

Danes okrog 17. ure popoldne sta se od nas za vedno poslovila bivši ravnatelj taborišča Yarwie in Miss Michell. Želela sta, da bi se pri odhodu še enkrat od vseh taboriščnikov poslovila. Stali smo pred barakami in ko sta se z avtomobilom peljala skozi taborišče, smo jima v slovo pomahali, onadva pa sta na enak način nam odzdravljala. Goodbye! Zbogom, dobra človeka, ne bomo vaju pozabili! Vajin nenadni odhod potrjuje vajino dobroto. Predobra sta bila z nami, nadrejenim in našim smrtnim sovražnikom nista bila po godu, zato sta morala oditi.

„Salzburger Nachrichten“ danes zopet razburja taboriščnike, zlasti še Srbe. Prinaša poročilo o novi jugoslovanski emigrantski vladi v Parizu, pod predsedstvom dr. Vladka Mačka. V njej je 8 Srbov, 2 Hrvata in dr. Krek za Slovence. Smešno razmerje! Še bolj pa je smešna sestava: finančni minister dr. Živko Topalović, dva zunanja ministra. Program: federativna, demokratična, monarhistična Jugoslavija. Vest po INKP. Le kateri bedasti časnikar upa imeti svet za norca! Je pa tukaj

veliko norcev, ki v to verjamejo, in že se vidi dosti oficirskih in podoficirskih šajkač.

Dr. V. pa je nekje iztaknil vest, da nas bodo vse preselili nekam v Nemčijo. Ta vest se mi zdi pa bolj verjetna, kakor ona z vlado. Visoka gosposka nekaj kuha.

Danes smo na pokopališču v Edlingu pokopali mladega, simpatičnega šestošolca Erčulja. Žrtev jetike. Še jih bo nekaj, ki bodo dobremu Erčulju sledili, kajti hrana je taka, da je ob njej samo še mogoče za jetiko umreti.

25. marca 1947

Praznik „Spomladanske Marije“. Lastovke bi že morala pripekljati, pa je še polno snega. Dan je zelo pust in deževen. V taborišču praznujemo „materinski dan“. Ob 9 je za otroke in mamice slovesna sv. maša. Dečki pojo „Misso de Angelis“. Ljubko so peli! Tudi sinko je danes vesel pripel mamiči srček in hčerkica skromen šopek. Darovala ji je duhovni šopek. Popoldne je bila v dvorani mladinska akademija.

V taborišču se danes mudi šef glavnega stana UNRE za Koroško Mr. Chapman. Ob 21 je skupaj sklical taboriščne vodje in jim pripovedoval o svojih vtisih v Jugoslaviji, kjer se mudil 14 dni. Obiskati je hotel štirinajst slovenskih povratnikov, ki so se iz našega taborišča vrnili domov v Slovenijo. Niti enega ni našel na svojem domu. Zanimivo!

Na tem sestanku nisem bil navzoč, govoril pa sem z nekaterimi udeleženci, ki so mi povedali, da je objektivno govoril o tem, kar je pač mogel videti. Prigovarjal je za povratek v domovino. Ko so mu naši pojasnili in razložili svoje poglede na režim in amnestijo ter povedali slabe izkušnje z njo, se je umikal in opravičeval.

Kakor je v začetku prikazoval slabe izglede za našo nadaljnjo usodo, tako je po teh pojasnilih priznal, da se nam ni treba bati, za nas bodo še naprej skrbeli in nam tudi omogočili emigracijo. Popoldne je po taboriščnem radiu govoril vsem taboriščnikom, a je bil zelo kratek.

30. marca 1947

Cvetna nedelja. Mladina je vsa srečna. Ponosni so na svoje pisane butarice. Ponašajo se z njimi. To je razkazovanja in ogledovanja po barakah, čigava je lepša in večja! Na nekaterih je videti celo pomaranče. Živahno in veselo je pred kapelo, kjer otroci čakajo na blagoslov butaric. Le škoda, da močno dežuje in to moti veselje in praznično razpoloženje. Tudi sinko je vesel, ker ima veliko in lepo slovensko butarico.

3. aprila 1947

Hajka se je začela. Ko smo opoldne sedeli pri mizi ob polenti in čaju, je prišla angleška policija po g. Kremžarja. K sreči ga ni bilo doma. Istočasno so se zani-

mali za Pavleta Mašiča. Le kaj hočejo tema dvema, starima, lastitljivima gospodoma, ki sta žive-la le delu za družino, skrajno vestna v poklicnem delu, požrtvovalna v delu za narod, moža ljubeča pravico in resnico, zato sta oba, vsak na svoj način, odločno odklonila lažnivi, zločinski in izdajalski komunizem in se mu odločno postavila v bran! Tako torej! Zato, ker smo brez pridržkov zaupali Angležem, ker smo verjeli njihovim besedam in obljubam, ker smo svoje upe opirali na atlantsko karto, se uprli komunistični revoluciji, katere predstavniki in voditelji so na vsa usta razglašali, da bodo Angleže in Amerikance zmetali v morje, če bi se hoteli izkrcati na naši jadranski obali. Izdali so našega kralja, njegovo zakonito vlado. Izdali tudi nas že potem, ko so nam priznali politični azil. Po njihovi vero!omnosti in preračunanem izdajstvu je bila naša slovenska narodna vojska izročena komunizem, ki so jo zverinsko poklali. Trinajst tisoč mož in fantov! Nas, preostale civiliste, so vzeli v varstvo in obljubili, da nikogar proti njegovi volji ne bodo izročili Titu. Zdaj pa iščejo in love naše voditelje, jih zapirajo v ječe, nam pa mečejo ob vsaki priliki očitke kolaboracionizma, izdajstva in kvizlinštva. Silijo nas domov v žrelo rdeče zveri. Ker ne gre zlepa, že precej časa delajo to hinavsko potuhnjeno in zgrda, ko nas načrtno in namerno stradajo.

Ne obžalujemo, da smo se jav-

no izpostavili in uprli z orožjem zločinskemu komunizmu, žal pa nam je, da smo naivno in slepo verjeli „zaveznikom“.

4. aprila 1947

Veliki in prvi petek v mesecu. Mračen, mrzel in deževen dan. Kar navadlj smo se že, da nam vsak prvi petek prinese novo preizkušnjo. Prepričani pa smo, da nas Bog obiskuje in preizkuša s trpljenjem in težavami, ker nas ima rad in nas pripravlja za bodočnost. Naš križ postaja vsak dan težji, trpljenje vsak dan večje.

Isto si doživljal Ti, Gospod. Preko Kalvarije Te je vodila pot do zmagoslavnega velikonočnega jutra. Po tem dolgem in trpljenja polnem velikem petku naj tudi nam zasiye zarja velikonočnega jutra, vstajenja v novo življenje!

8. aprila 1947

Dobili smo novega ravnatelja taborišča. Je neki Kolumbijec z imenom Navarrino. Temen, črnolas, sicer pa nič posebnega.

Danes popoldne sem bil poklican k njemu. Okrog pete ure popoldne nas je bilo v njegovi pisarni zbranih kakih 18 taboriščnikov. Brez vsake predstavitve in pozdrava je v slogu četnega narednika govoril, da so od strani jugoslovanske vlade proti nam, zdaj tukaj zbranim, prišle različne obtožbe, proti enim večje, proti drugim manjše. Zato nam svetuje, naj se umaknemo iz mest,

NAMEN APOSTOLSTVA MOLITVE ZA MAREC

Splošni: Za tiste, ki se posvečajo delu za brezdomce.

Misijonski: Za pravilno uporabo sredstev družbenega obveščanja v službi evangelizacije.

Slovenski: Da bi nas postni čas spodbujal k pravičnosti do Boga, sebe in drugih.

ZA APRIL

Splošni: Za mlade, da bi se resno pripravljali na svoje bodoče odgovornosti.

Misijonski: Za papeško ustanovo sv. Petra, namenjeno oblikovanju duhovnikov.

Slovenski: Da bi z vstalim Kristusom premagovali strah pred prihodnostjo.

ki jih zavzemamo, da ne bo sumničenja, da oviramo repatriacijo rojakov. Umik da bo izvršen v našo korist in v korist vsem taboriščnikom. Tega dejanja naj ne smatramo za izraz nezaupanja (le kdaj je brca izraz zaupanja!) ali za odstavitve. Mesta nam ostanejo rezervirana in umik je samo začasen. V tej skupini so bili tudi gimnazijski profesorji. Ravnatelj Navarrino je na ta način prepovedal poučevati na gimnaziji 8 predavateljem-profesorjem; ravnatelju Marku Bajuku st., prof. Božidarju Bajuku, inž. Marku Ba-

Juku ml., botaniku prof. dr. Francetu Miheličiču, dr. Francu Blatniku, slavistu prof. Janezu Severju, dr. inž. Ludviku Žagarju, prof. fizike in telovadnemu učitelju Pavletu Kvedru. Višek ravnateljevega govora pa je bil: Ko mine ta pritisk — UNRA namreč začelja ponovno trimesečno propagandno akcijo za repatriacijo — se lahko vrnemo na svoja mesta.

To je bil svojevrsten nastopni govor, pozdrav in ukaz novega gospodarja taborišča v Spittalu. Od tega človeka ne pričakujemo nič dobrega. Četudi kot človek morda ni slab, bo poslušno orodje in izvrševalec ukazov njegovih nadrejenih. Mi si bomo že kako pomagali. Veliko škodo utegne utrpeti gimnazija. Toda ravnatelj Bajuk preveč ljubi svoje dijake, da bi jih zapustil. Je iznajdljiv in vztrajen!

13. aprila 1947

Postal sem gozdovnik. Po ves dan prebijem v gozdu, nabiram les za ogrevanje, storže, včasih pa po travnikih regrat. Največ sem sam, tudi mnogo berem in se učim jezikov. Včasih mi dela družino stari gospod Kremžar. Sva sicer stara znanca, pa sva vendar drug do drugega zelo spoštljiva. Mož mi mnogo zanimivega pove in njegova družina je prav prijetna. Fizično se dobro počutim, živci pa mnogo trpe. Isto opažam na tovarišu. Velika sreča za nas, da so dnevi lepi in da je pomlad v deželi.

15. aprila 1947

Naše taborišče si je danes ogledal yorški nadškof, ki je hkrati glavni angleški škof. Taborišče si je samo površno ogledal. Stopil je v kuhinjo in v eno barako, nato pa je taborišče zapustil. Nadškof iz Yorka dr. Garbett je bil na obisku pri britanski vojaški posadki v Spittalu in je bežno porabil priliko, da obiše tudi naše begunsko taborišče. V taborišče se je pripeljal v družbi cerkvenih in vojaških dostojanstvenikov. Najprej se je podal v pisarno na razgovor z ravnateljem, kjer se je pozanimal za razmere v taborišču. Prav bežno si je nato ogledal taborišče in še to od daleč. Po taborišču ni šel.

France Pernišek

.....

Nova odbora mladinskih organizacij

V nedeljo 20. decembra 1986 je bil v Slovenski hiši občni zbor Slovenske fantovske zveze in Slovenske dekleške organizacije. V novem odboru SFZ so: predsednik Dominik Oblak, kulturni referent Emil Urbančič, športni referent Miloš Mavrič, blagajnik Peter Avguštin in gospodar Janez Skarlovnik. Novi odbor SDO sestavljajo: Pavlinka Korošec — predsednica, Alenka Zupanc — tajnica, Nevenka Magister — kulturna referentka, Alenka Čop — športna referentka, Ana Marija Podržaj — blagajničarka in Andrejka Papež — gospodinja.

Darovi, ki mi jih je Bog dal, niso samo moji

Pogovor s slovensko umetnico iz Argentine Bernardo Fink

5. decembra 1986 je v dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani prvič nastopila mezzosopranistka Bernarda Fink iz Buenos Airesa. Ob spremeljavi pianistke Blaženke Arnič je izvedla izbor samospევov iz del Franza Schuberta, Johannesa Brahmsa, Huga Wolfa, Alojzija Geržiniča, Lucijana Marije Škerjanca in Gustava Mahlerja. Nekaj dni prej je pod okriljem Koroške slovenske kulturne zveze pela tudi v Celovcu in Trstu.

Z mlado pevko Bernardo Fink sem se tokrat prvič srečal, vendar sva se pogovarjala, kakor bi se poznala že dolga leta. Morda je k temu pripomogla navzočnost kolega dr. Eda Škulja, ki je odrasel v Argentini in pevko ter njeno družino dobro pozna. Vsekakor pa je Bernarda Fink izjemna sogovornica. Nič zvezdniškega ni na njej, čeprav so ji navdušeno ploskali že po mnogih slovitih odrih po svetu. Z nasmehom na obrazu stopa skozi ivljenje, noseč trojno razsežnost svojega bivanja: slovenstvo, umetnost in krščanstvo.

„V slovenski družini mi je tekla zibelka, čeprav pod soncem južnega neba, v Buenos Airesu. Moji starši so prišli v Argentino iz Sloveije po vojni. So argentinski državljani, vendar jim je nekje v podzavestj še vedno ostal občutek, da so tujci. Z menoj je drugače. Ko sem bila še otrok, se mi je zdelo, kakor da sem bila

rojena v Sloveniji. Pozneje sem v šolah in v družbi prijateljev začela poganjati korenine. Dolgo sem premišljevala, ali sem Slovenka ali Argentinka. Sedaj čutim, da sem oboje. Ne pol eno, pol drugo, temveč oboje stoooototno. Skupaj.

Ne morem vam povedati, kako sem hvaležna staršem, da so mi dali znanje slovenščine in spoznanja slovenske kulture. Ponosna sem na svoje poreklo. Tudi ko bi leta in leta ne uporabljala slovenščine, bi se tekoče pogovarjala, kadar bi prišla v slovensko okolje.“

In res je njena slovenščina brez slehernega tujega naglasa. Knjižno pravilna, vendar ne papirnata. Iz nje veje veselje do življenja, kakor tudi iz sončnega smeha in vedrega pogleda.

„Kako sem prišla v stik z glasbo? Veste, z mojo glasbo je podobno kakor z mojim slovenstvom.“

Ljubezen do nje mi je vcepila moja družina, formalno izobrazbo pa so mi dale argentinske šole. Pet let sem študirala v Teatro Colón, sedaj se izpopolnjujem v Švici pri profesorju Ernstu Haeflingerju in Elsi Cavelti.

Moja družina se je pred vojno v Ljubljani veliko ukvarjala z glasbo. Znan je bil tercet sester Fink, ki so včasih nastopale tudi v kvartetu z mojim očetom. Mama je igrala klavir, stric violino, vsi pa so hodili pet v Glasbeno matico. Ata in mama sta se na primer spoznala na koro v cerkvi sv. Petra v Ljubljani.

Odločitev za poklic glasbenika ni lahka stvar, saj zahteva kar precej žrtev, samoodpovedi, discipline. Mislim pa, da je glasbeni kruh še težji za skladatelje.

Oni so tisti pristni glasbeni ustvarjalci, pa so imeli vedno najbolj trdo življenje. V Evropi je med pevskimi talenti huda konkurenca, zato sem navsezadnje tudi prišla sem na izpopolnjevanje. Buenos Aires je iz mene naredil to, kar sem, vem pa, da sem šele na začetku poti in da se moram še veliko naučiti. Zato sem tukaj.“

Pevci se navadno kar kmalu odločijo za opero ali koncertni oder, Bernarda Fink pa je še vedno nekoliko razdeljena med obe smeri.

„No, se že bolj nagibam h koncertnemu odru. Debitirala sem sicer v operi. To je do neke mere razumljivo, saj ima opera veliko vlog, glavnih in manjših, na koncertnem odru pa so vse vloge glavne. Po Evropi pojem predvsem koncertne skladbe. Z mojim prihodom v Slovenijo pa je najprej povezan dr. Zerzer iz Celovca. Ko je bil na obisku v Buenos Airesu, je bil v Slovenski hiši na koncertu, ki sva ga imela z bratom Markom, prav dobrim baritonistom, ki ga argentinske koncertne agencije kar precej angažirajo. Slišal naju je in povabil me je v Celovec. Blaženka Arnič prav sedaj študira na Dunaju in tako je bila povezava kar logična. Iz Celovca sva šli v Trst in tudi v Ljubljano je bila potem pot krajša.“

Umetniška pot zahteva človeško zrelo osebnost. Najbrž tudi ni prav lahko uskladiti s težnjami

Bernarda Fink tudi v svetovnem merilu velja za eno najbolj nadarjenih mladih mezzosoprannistk. Glasbo je študirala v Instituto Superior de Arte del Teatro Colón v Buenos Airesu. Tudi njeni prvi nastopi so vezani na to slovito operno hišo v argentinski prestolnici. Debitirala je v Menottijevi operi Amelija gre na ples. Po prodornem uspehu prvih nastopov so jo iskali za različne operne vloge. Tako je v Argentini pela zlasti v Mozartovih operah, pa še v Beethovnovi 9. simfoniji. Na koncertnem odru je nastopala v Kodalyjevem Te Deumu, Honeggerjevem Plesu mrtvakov, v Schubertovi maši št. 6, Bachovem Božičnem oratoriju in Janezovem pasijonu, številnih kantatah, tudi v Haendlovem Izraelu v Egiptu.

Uveljavila se je tudi v evropskih glasbenih središčih. V Dijonu (Francija) je pela v Bachovi maši v h-molu, v Bachovem Magnificatu v Ženevi, v Mozartovi Maši v c-molu v Martingnyju (Švica), v Bachovem Božičnem oratoriju z Akademijo sv. Cecilije v Rimu, v Rossinijevi Stabat Mater v Parizu, v Bachovem Matejevem pasijonu spet v Švici in še drugod. Strokovna kritika je njene nastope nadvse ugodno ocenila.

Januarju letos je v letnem gledališču Parque Centenario v Buenos Airesu z velikim uspehom pela vlogo Orfeja v Gluckovi operi Orfej in Evridika.

„velikega sveta“ pripadnosti marlemu narodu in krščanskega prepričanja.

„Narodnost, glasba in krščanstvo so pri meni močno povezani. Enega brez drugega ni. Na isti ravni so, vera pa je le prva. Moj predanost glasbi je v bistvu religiozna. V sebi nosim globlje vzroke za to, da pojem in da pojem z veseljem. Trdno sem prepričana, da moram pošteno delati, ker to od mene nekdo pričakuje, ker mi je nekaj dal, nekaj položil vame in moram to razviti. Božji darovi niso le moji, z njimi moram dobro gospodariti, jih pomnožiti in z njimi služiti Bogu in človeku. Zavedam se, da imam talent, in to mi pomaga v težavnih trenutkih. Seveda to še zdaleč ni vse. Delo in učenje lahko dasta talentu življenje. Vsakdo ima svoj najvišji umetniški domet in jaz bi ga rada čimprej dosegla, da bi lahko vračala tisto, kar sem dobila. Menim, da smo na svetu zato, da damo od sebe kar največ.

S kolegi se odlično razumem, čeprav je njihov način življenja v marsičem drugačen od mojega. Vendar nikogar ne spreobračam. Nobenega namena nimam, da bi koga kam pripeljala, toda tudi ne skrivam pičice tega, kar sem. In srečna sem zaradi tega. Kdor hoče, lahko to srečo vidi. Kadar grem na primer v nedeljo k maši, tega ne obešam na velikj zvon. Preprosto grem in kolegi vedo, da grem. Če to komu kaj pove, je v

redu, če pa ne, kaj hočem? Živim svoje življenje, svoje slovenstvo in svoje krščanstvo.

Umetnik, ki resnično živi svojo umetnost, pride do velikih duhovnih globin. V najširšem pomenu besede bi to lahko imenovali religioznost. Seveda je v umetniškem svetu manj konfesionalne religioznosti in morda še nekoliko manj verske prakse. Dolgo sem se spraševala, ali je resnični umetnik lahko ateist, pa še do danes ne vem pravega odgovora. Čeprav mnogi razumsko ne priznajo nikakršne religioznosti, jo v srcu dejansko živijo. To večkrat občutim.

Glasba sama je zelo blizu religiji, pač pa način življenja potujočega umetnika ni naklonjen praktičnemu življenju po veri. Človek mora imeti še nekaj dodatne moči, da to zmore. Posebej sem to čutila na začetku. Tisto stalno menjavanje okolja, neprestana potovanja in še vse drugo! Zdaj sem se kar navadila. Sprijaznila sem se z dejstvom, da nimam svoje hiše, da nimam kottička, ki bi bil čisto moj, kjer bi se lahko zbrala, premišljevala, molila. Spoznala pa sem, da sem tista hiša jaz sama. Ne morem vsako nedeljo v isto cerkev, grem pa v drugo. Ljudje so, hvala Bogu, povsod enaki, na tem in onem koncu sveta. V teh letih sem se navadila premišljevati in moliti tudi v brezosebnem okolju hotelskih sob.“

Vsak glasbenik ima nekatera obdobja rajši od drugih, nekatera

skladatelje bolj ceni od drugih. Pravimo, da dostikrat nosimo v srcu melodije, ki jih ne poznamo in kadar nam nekdo spregovori v njihovi govorici, skrivnostnostno zazvenijo v nas.

„Najraje pojem barok. Med skladatelji pa najbolj cenim Bacha. Spominjam se šaljive domislice velikega spoštovalca Bacha. Imel je navado reči, da je čisto na vrhu Bog Oče, za njim pride Bach, potem pa dolgo nič. Izvajalsko je sicer precej zahteven, toda hkrati je nadvse primeren za vokalno higieno. Sedaj se spopolnujem pri uglednih švicarskih profesorjih. Eeden je specialist za Bacha in lepo sva se ujela.

Po načrtih me sprašujete? Najprej se moram še veliko naučiti. Za prihodnje leto se mi ponuja priložnost enoletnega spopolnjevanja v Zvezni republiki Nemčiji. Verjetno bom sprejela. Poleg tega pa bo treba kar precej peti, januarja moram v Buenos Aires; do maja bom pela v operi. Februarja in maja bom v Evropi, junija spet v Argentini. Enkrat se bo najbrž treba nekje ustaliti. Čeprav sem debitirala v Colonu in mi je ta opera zelo všeč, kar za deva akustiko in obliko, se najbrž zaenkrat s to operno hišo ne bi identificirala. Za sedaj živim z eno nogo tukaj, z drugo v Argentini.“

Slovenija je rojakinji iz Buenos Airesa močno pri srcu, čeprav jo je spoznala že kot odrasla oseba in zrela umetnica

„Če bodo kdaj od mene zahtevali življenjske podatke, bom vedno napisala, da sem po rodu Slovenka, ki je zrastle v Argentini in začela glasbeno pot v Colonu. In tudi če bom kdaj imela otroke, jim bom vcepila to zavest. Ljubljana je seveda drugačna od tiste podobe, ki je živela v meni po pripovedovanju mojih staršev, je pa lepa in živahna. Ponosna sem, da prvič v Sloveniji pojem ravno v dvorani Slovenske filharmonije, naslednici slavne Filharmonične družbe. Vračam skro-

men delček tistega, kar mi je slovenstvo dalo.“

Bernarda Fink je v resnici lahko ponosna na svoj prvi nastop v Ljubljani, saj je dodobra ogrel srca in dlani poslušalcev. Gotovo je ponosna nanjo slovenska skupnost v Argentini, pa tudi doma se veselimo njenega prodora v vrhove glasbenih poustvarjalcev. Poleg glasbenih talentov jo namreč odlikujeta tudi človeška zrelost in duhovna globina, kar je velik božji dar. Njej in drugim.

Pogovor pripravil **D. K.**

Alojz Rebula

Duh Velikih jezer

Slušna igra o Frideriku Baragu

v sedmih nadaljevanjih

T r e t j e n a d a l j e v a n j e

Nastopajoči:

Friderik Baraga, misijonar

Edvard Dominik Fenwick, škof (plemenit, sproščen, topel glas)

Viljem Makate Binesi, mlad Indijanec (veder, živahen glas)

Amalija por. Gressel, Baragova sestra (stvaren neizrazit glas)

Antonijsa vdova Hoffern, Baragova sestra (sproščen, duhovit, odrezav glas)

Prvi in drugi prizor v Cincinnatiju, tretji v Ljubljani

III

Kdaj se bodo začela tajati Velika jezera, da bo mogoče za glasom, ki prihaja od tam z daljnega severa?

Čujte ga.

„Azija nam je mati: tam smo nomadili pred tisočletji, med izvirki sibirskih rek in med Jangtsekjangom. Pa je skozi naše šotore

šinilo kakor veter: onkraj, čez morje, v nova prostranstva! In rod za rodom je začel rojiti gor proti Kamčatki, da je polotok zagomazel kakor čebelje gnezdo v preliv, ki je pozneje postal Beringov. Jadro za jadrom se je začelo odlepljati od Azije in nas preneslo čez, lačne dalj in gozdov. Z Aljaške smo se začeli spuščati dol, da se kakor mravlje razlezemo po drevesu Amerike, tja do Ognjene zemlje. V valovanju stoletij in vigvamov in perjanic, rod za rodom, med njimi mi, Algonkinci. A medtem, ko so druge zvalili vulkani Mehike in džungle Amaconke in ledeniki Andov, so nas pridržala Velika jezera — Gorenje in Huronsko, Michigansko in Erijsko — z bogastvom svojih rib, z brezmejnimi gozdovi naokrog. Pridržali so nas medvedje in bobri, vidre in ježevci, divje mačke in volkovi, srne in jeleni, losi in turi. Belemu človeku je namreč Bog velel ob stvarjenju: Kmetuj in goji živino! Indijancu pa: Lovi in ribari!

Kakšni smo?

Sinovi pragozda smo, ki nam je v največjo slast ležati v vigvamih in kaditi. Snega ne gazimo: čezenj drsimo s krpjami. Na jutri ne mislimo. Do sovražnika ne poznamo milosti. A ne krademo in ne lažemo. Znamo biti hvaležni. Gostoljubni smo. Celo do belega človeka, ki podira naše gozdove.

Verujemo, da je vse, kar vidimo, polno bogov. Odkar je prišel med nas beli človek, poznamo še Velikega duha, ki je bog med bogovi.

A še enega boga nam je prinesel beli človek, najčudovitejšega, od katerega nam norijo nozdrvi: nebeško vodico, žganje...

Lahko prideš. belec, a ne brez sodčka..."

P r v i p r i z o r

(Začetna glasba, nato trkanje)

Fenwick: Naprej, obiskovalec božji, kdorkoli si.

Baraga: Laudetur Dominus noster Jesus Christus.

Fenwick: Laudetur in saecula saeculorum.

Baraga: Imam čast predstaviti se gospodu škofu cincinnatskemu?

Fenwick: Edvardu Dominiku Fenwicku? Tukajle stoji pred vami, kakor je živ in ubog!

Baraga: Irenej Friderik Baraga, duhovnik iz Ilirije, ki ste mu vi, prevzvišeni, poslali sprejemnico za vstop v cincinnatsko škofijo.

Fenwick: Danes je 18. januar 1831: jaz pa sem se vas nadejal šele v maju. Je mogoče, da ste me tako čudovito presenetili? Naj se vas nagledam! Vi ste torej tisti Friderik Baraga, ki mi je napisal ono znamenito pismo?

Baraga: Jaz, prevzvišeni, kakršnokoli že je tisto pismo bilo.

Fenwick: O, dobiti takšno pismo v Cincinnati, sredi države Ohio, v

času premogovne in zlate in kaj vem še kakšne mrzlice! „...Odložil sem se, da bom šel v severno Ameriko v misijone ter tam z božjo pomočjo prinesel luč svete vere vsaj nekaterim dušam, ki še sedijo v temi poganstva in v smrtni senci...“ Vidite, kako se mi je tisto vaše pismo vtisnilo? Da znam odstavek na pamet! A, takšni ste torej. V Gospodovih letih, ne? Pa zdravi?

Baraga: Doslej še kar, prevzvišeni, hvala Bogu.

Fenwick: In znate nemško, ilirsko, latinsko, francosko, italijansko in angleško! Vidite, tudi tega odstavka v vašem pismu se spominjam. No, sedite. Pripovedujte. Kako ste potovali? Kdaj ste odšli zdoma?

Baraga: Konec oktobra, prevzvišeni. Gredoč sem prebil dva tedna na Dunaju pri Leopoldinini ustanovi.

Fenwick: No, namesto po habsburški nadvojvodinji bi se ta ustanova lahko imenovala denimo po Pavlini Jaricot, tej serafski Francozinji, ki tam v Lyonu toliko dela za misijonsko stvar. A je kljub temu božja ustanova. Pomislite, kot škof sem začel z dvanajstimi verniki, po osmih letih pa imam s pomočjo te ustanove stolnico in semenišče. Tu čas ne teče, ampak drvi. Kjer je danes Cincinnati, so še pred petdesetimi leti šumeli pragozdovi —

Baraga: V Strassbourgu si je bilo treba pripeti na klobuk francosko revolucionarno kokardo.

Fenwick: Pred prejšnjo revolucijo pa sem moral jaz kot mlad dominikanec bežati. In moj dobri oče me je bil poslal iz Marylanda v Evropo, da bi se utrdil v katoliški veri! Kako pa je šlo čez morje?

Baraga: Srečno, če izvzamem dvodnevni vihar. Od Le Havra do New Yorka smo prišli natanko v tridesetih dneh.

Fenwick: Kaj se vam je zazdela tale naša Amerika?

Baraga: Med 160 cerkvami v New Yorku samo 4 katoliške — to me je presunilo, prevzvišeni. A sicer so me prevzele razsežnosti te dežele.

Fenwick: Morali bi videti razsežnosti njenih duhovnih potreb! Že leta rotim Gospoda, naj pošlje duhovnikov. Evropa kar bruha prisejlence čez Atlantik, žanjcev za to polje pa ni in ni.

Baraga: Vendar sem že v svoji prošnji naznačil, prevzvišeni, da me bolj mika neka druga žetev.

Fenwick: Smeli boste iti za tem klicem. Vidite tole pismo tukaj na mizi? Prošnja misijonarja Dejeana, da sme oditi iz škofije. Cvetoč Kristusov vrt je zasadil med Indijanci ob Michiganskem jezeru ta sijajni blagovestnik, a rodna Belgija ga je zvabila nazaj. Domotožje pač, ena od misijonarjevih skušnjav: človek bi skoraj rekel eden od njegovih demonov. No, vi boste stopili na mesto častitega Dejeana, je prav?

Baraga: Še danes sem se pripravljen vzdigniti na pot, prevzvišeni.

Fenwick: Dokler so jezera zaledenela, ne morete nikamor. Tu komandirajo Velika jezera! To je daleč na severu: Krivo drevo, Indijanci iz rodu Otava, v vzhodnem kotu Michiganskega jezera. No, do pomladi boste malo popastirovali po Cincinnatiju, posebno med Nemci —

Baraga: Gredoč sem v Filadelfiji že pridigal Nemcem, prevzvišeni.

Fenwick: No, vidite! Pa tukaj v semenišču imam gojenca, po rodu Otavana, pravzaprav sinu poglavarja v Krivem drevesu, ki vas lahko čez zimo nauči nekaj otavanskega jezika.

Baraga: Čimprej se hočem zagrizti v indijansčino, prevzvišeni.

Fenwick: Potlej pride pomlad, led na jezerih se stopi, vode spet zapojejo, in midva jo mahneva v Krivo drevo. Kaj sem vam hotel reči: stanovali boste lepo v semenišču. Ste zelo trudni, kaj?

Baraga: Truden, a srečen, prevzvišeni.

Fenwick: Začnite torej z božjim blagoslovom.

Baraga: Nocoj bom sanjal, da so zapele vode.

(Glasbeni premor)

D r u g i p r i z o r

Baraga: Viljem Makate Binesi ti je torej ime. Ali Makate Binesi v vašem indijanskem jeziku kaj pomeni?

Viljem: To je po naše k o s.

Baraga: Moj učitelj otavščine je torej ptič.

Viljem: Če pridete k nam, gospod Friderik, boste kot v zooškem vrtu: sredi samih Jelenov, Gosenic, Bivolov, Škorcev...

Baraga: Kako je š k o r e c po otavsko?

Viljem: A g i s í n a k.

Baraga: Veš, Viljem, da v duhu že stopam po tistem vašem Krivem drevesu — V a g a n a k i s i j u —, od vigvama do vigvama —

Viljem: V duhu že, gospod Friderik, sicer bi si morali zatiskati nos.

Baraga: Misliš v vigvamih?

Viljem: Ne morete si predstavljati, gospod Friderik, kaj je to v i g v a m: eno samo gomazenje ljudi in psov, ob večnem krmežljivem ognju na sredi, ob večnem vlačanju iz pip v krogu naokrog, v smrdeči zadimljeni poltemi. Vigvam ima namreč eno samo odprtino, na vrhu —

Baraga: Pa so to prav tako dediči božjega kraljestva, Viljem, kakor gosposko oblečeni belci, ki se sprehajajo po Cincinnatiju.

Viljem: In če bi vam ti kraljevski dediči postregli, gospod Friderik, s kakšno mačjo, pasjo ali volčjo pečenko?

Baraga: Javorov sok pa je menda dobra pijača.

Viljem: Pa ga skoraj raje varim kot pijem.

Baraga: Raje ga variš kot piješ?

Viljem: Ah, ker ni nič lepšega kot se na pomlad preseliti v gozdove, med zadnjimi zaplatami snega in prvimi telohi navrtavati javore, pritrjevati k navrtinam na debela žlebičke, slediti curljanju soka v posode... Sicer pa zdaj moje rojake mika neka druga pijača —

Baraga Prekleti napoj, s katerim jim streže Evropa v zločinski sli po dobičku.

Viljem: Tako je, gospod Friderik: za žganje bi prodali ne samo najdragocenejša krzna, prodali bi svoje lastne kosti in meso.

Baraga: Pa je vendar vlada Združenih držav Amerike prepovedala prodajati Indijancem alkohol!

Viljem: Ko bi videli prizor, ko se priklati v indijanski zaselek evropski trgovec in nastavi sodček... Sicer pa koliko nas je še Otavanov? Samo štiri tisoč nas je še: še za seme premalo!

Baraga: Ali vas ne bi bilo škoda, Viljem, ko imate vendar za sabo tisočletja, odkar ste zapustili Azijo, se pognali čez Beringov preliv, se razlili po širjavah nove celine...

Viljem: Šli smo za grmenjem Niagare in Niagara nas je morda klicala v smrt.

Baraga: Niagara je božja, Niagara more klicati samo v življenje, Viljem.

T r e t j i p r i z o r

(Po glasbenem premoru žužnjanje kolovrata)

Antonija: Ti ves ljubi dan kolovrat ženeš, Amalija, ko mene gor in dol po Ljubljani nosi kakor oblak brez dežja.

Amalija: Svobodna kakor si, si lahko to privoščiš, Antonija.

Antonija: Odkar sem vdova pl. Höffern, bi še najrajši takole po malem flankirala po Kranjski. Kje pa imaš dedca?

Amalija: Menda je šel v kazino, na nekakšno proslavo.

Antonija: In tvoja srčkana smrkad?

Amalija: Otroci so doma: neke ošpice so spet na obzorju.

Antonija: Ti, ampak tisti najin brat tam med Indijanci bo v doglednem času dobil perutnice in odfrlel med krilatce.

Amalija: Je kaj novega?

Antonija: Nova številka „Berichte“. Pravkar sem jo dobila. Friderikovo poročilo Leopoldinini ustanovi. Fantastično!

Amalija: Veš, da je pisal tudi meni?

Antonija: Ampak kaj moreš primerjati s temle, kar tukaj pove, Amalija! Poslušaj, če ta najin brat sploh še hodi po zemlji. **(Bere)** „Naša cerkev, šola in moje stanovanje je vse leseno in z ljubjem

krito. Vse so postavili divjaki sami: lahko si torej mislite, kakšno je. Kadar dežuje, moram pogrniti plašč čez mizo, na kateri imam knjige in pisanje, da se mi vse ne zmoči. Nad posteljo odprem dežnik, sam pa se stisnem, kolikor se da, v kotiček svoje izbice, kjer najmanj kaplja. Ob vsem tem sem pa v svoji izbici mnogo bolj srečen, kakor so mnogi v svojih pozlačenih palačah...“ Srečen! Si moreš predstavljati?

Amalija: Ne srečen: presrečen! Glej, kaj piše meni —

Antonija: Poslušaj, če ni tole kakor pesmica: kako se je peljal na Bobrov otok ali kam. **(Bere)** „...Srce mi je tolklo, ko smo se bližali otoku. Imam belo zastavo z rdečim križem v sredi, ki jo razvijem, kadar se peljem na misijon, da z njo označim svoj čoln. Ko smo se vozili proti otoku, smo imeli prijeten veter; mirovna zastava s križem je ljubko vihrala. Ko so otočani zastavo s križem že od daleč zagledali, je dal tudi njihov poglavar svojo zastavo obesiti nad sleme svoje kočee...“ Si ga predstavljaš, Amalija, v tistem čolnu iz lubja, s katerim si jaz ne bi upala niti čez Ljubljano, brrr?

Amalija: Pa na tistih jezerih, ki so še na zemljevidih videti velikan-ska.

Antonija: Pa tole: Tole pa je literatura! **(Bere)** „...Nazaj grede so Indijanci imeli ugoden veter. Zmanjkalo pa jim je rib in krompirja. Pa iznova nam je božja previdnost pokazala, kako ljubeče skrbi za nas. Ko smo veslali mimo majhnega skalnatega otoka, so Indijanci opazili, da je vzletelo mnogo velikih ptic (galebov), in so iz tega sklepali, da te ptice ondi gnezdiijo. Stopili smo torej na otok in našli dar božje dobrote: 130 jajc, ki so bila debela in okusna kakor gosja...“ Kaj pa je pisal tebi?

Amalija: Čakaj, da prej pokukam v otroško sobo, kaj je z malimi. Ali niso ondan hoteli pobarvati nosove obrazom na Langusovi sliki?

Antonija: Med tistimi, ki so namenjene Frideriku?

Amalija: Češ da na slikah morajo biti nosovi rdeči, če že gredo med rdečekokočce! **(Amalija odpre v otroško sobo, nakar sede.)** Kaj torej piše Friderik? Njegovi Indijanci se ob nedeljah kar štirikrat zbirajo v cerkvi. Pomisli!

Antonija: Tisto ni misijon, je samostan.

Amalija: Šolo ima za fante in deklice. Z velikim ganetjem krščuje spreobrnjence.

Antonija: Na mrtvo mora krščevati ta najin mili brat.

Amalija: Potem piše molitvenik v otavščini. Si predstavljaš?

Antonija: Blazen jezik! Kilometerske besede. Ali se mu ljubi!

Amalija: Na veliko gradi hišice za Indijance. Začeli so obdelovati njive. Saj veš, to so nomadi.

- Antonija:** Kakšni nomadi: divjaki! Nemogoč narod, ki ne zna drugega kot loviti in ribariti. Seveda, Friderik bi jih rad napravil poljedelce, ki bi celo po kranjsko vstajali ob štirih zjutraj...
- Amalija:** No in zdaj pridelujejo žito in krompir, imajo prašiče in kure. Friderik je zasadil okoli cerkvice jablane: ni lepo? In v pismu mi je poslal javorov list?
- Antonija:** Rada bi videla, kakšno je tisto famozno drevo.
- Amalija:** Pa veš, da ne misli ostati na tisti misijonski postojanki?
- Antonija:** Kam pa spet rine?
- Amalija:** Krivo drevo — tako se imenuje misijon — je menda že tako pokristjanjeno, da bi rad šel še bolj na sever, k nekemu drugemu plemenu, ki je še čisto pogansko.
- Antonija:** Brez skrbi, da bo rinil tja gor. Čim bolj bo pogansko, tem bolj bo rinil. No, glavno, da je srečen.
- Amalija:** Misliš, Antonija, da bi bil tako srečen, ko bi se bil oženil?
- Antonija:** Tudi ko bi se oženil s sveto Cecilijo! Daj no mir! Pogledj mene. Komaj se omožim, si dedec zmisli, da umre. In sem vdova. Odveč sebi in tej smrdljivi zakotni Ljubljani. Kaj sem hotela reči: jo mahneš z mano na Dunaj? Greva v opero, pa se vrneva.
- Amalija:** Friderik čaka kot grešna duša moje pošiljke, Langusa je treba naprej in naprej drezati, nabrati je treba kaj goldinarjev...
- Antonija:** Zdaj pa poslušaj, Amalija.
- Amalija:** Kaj?
- Antonija:** Kaj bi rekla, ti, Amalija, če bi se tvoja sestra Antonija vdova pl. Höffern zmisllila, da jo mahne za svojim svetim mah-njenim bratcem —
- Amalija:** V Ameriko?
- Antonija:** Kam pa? **How do you do. Parlez-vous français.** Prodati se ne bi dala ne francosko ne angleško. Ostalo bi se tam naučila. To se pravi: Friderik bi naprej indijanske duše lovil, jaz pa mu go-spodinjila, se s kakšnimi pamži ukvarjala, videla svet...
- Amalija:** Pojdi no, Antonija.
- Antonija:** Kako, misliš, da bi me Friderik ne prenesel?
- Amalija:** Prenesel bi te že, prenesel.
- Antonija:** Ali pa ne bi jaz prenesla njega? Kaj sem hotela reči: ne bo z Dunajem nič?
- Amalija:** Drugič, Antonija.
- Antonija:** Škoda. Če ne bi šla v Konzerthaus, bi šla v Musikakademie.

(Zapoje)

Stoji, stoji Ljubljanca,
Ljubljanca, dolga vas...
(Zaključna glasba)

Premakljivi svečnik

Župnik se je glede tega posve-toval s pravnikom, ki ga je na-potil na „višji forum“, toda tam so mu rekli, naj se lepo sporazu-me z občinskimi „faktorji“, ker so samo oni za to pristojni

„Toda na občini si ne dajo nič dopovedati.“

„Naredite tudi vi njim kako u-slugo, pa se boste lepo zmenili.“

„Kako uslugo naj jim naredi-mo, saj ni nobene prilčnosti za to?“

„Morda pa priložnost pride. Sa-mo da je takrat ne izpustite iz rok. Potem bo tudi za vas vse lažje.“

Župnik je veliko razmišljal o tem, kaj tiči za temi skrivnostni-mi besedami uradnika na višji stopnji, saj je govoril kakor o ne-čem znanem in že sklenjenem, samo da on, župnik, za to še ne ve. Vsiljevala se mu je misel o podkupnini, pa jo je takoj zavr-gel kot nečastno in nevredno za obe strani.

Pa se mu je kmalu posvetilo. Kak teden po tistem pogovoru sta se zglasila pri njem zastopnik ob-čine in direktor hotela v bližnjem

mestecu. Direktor je začel, ko so posedli na preproste stole v žup-nijski pisarni:

„Prišla sva, gospod župnik, v važni stvari. Važni za nas, se pra-vi za naše gostinsko podjetje, še bolj pa za vas, se pravi za vaš lepi kraj, kjer je svet še tako svež in nenačet.“

„No, tako zelo nenačet ni, če pomislite, da je v vsej župniji od mojega prihoda pred nekaj leti pa do sedaj izpraznjenih dvanajst do-mov, ker so stari pomrli, mladi pa so se preselili v mesto ali pa vsaj niže v dolino.“

„Vidite! In prav zaradi tega, tudi zaradi tega vprašanja sva prišla k vam. Gotovo ste tudi vi mnenja, da je na neki način ven-darle škoda, da domovi po bolj oddaljenih krajih propadajo, da so posestva neobdelana. Mislim, da bi bilo prav, ko bi skupaj, z združenimi močmi nekaj storili, da bi odhajanje ustavili ali vsaj omejili. Ljudje, ki se tako na vrat na nos selijo drugam, v no-vem okolju navadno niso srečni. Težko se znajdejo, imajo domo-tožje, toda zaradi nekega napač-

nega ponosa jih nihče ne pripravi do tega, da bi se vrnili. Zato bi bilo veliko bolje ne odhajati.“

„To je bilo jasno že od začetka, ko so na silo pehali ljudi s posestev in jih silili v tovarne. Zdaj, ko so skusili, da je plača vendarle nekaj stalnega, zagotavljenega in vsak mesec dobiš svoj zaslužek, ne glede na to, kako uspeva gospodarstvo, zdaj je pa res težko koga prepričati, da bi bilo bolje čakati in gledati, kako se bo telica vzredila in kako se bo obnesla žetev, ko ti lahko toča v nekaj minutah uniči vse upanje.“

„To je res. In vendar je na deželi lepo. To bi bilo treba ljudem dopovedati.“

„Tega ni treba niti dopovedovati. Ljudje to sami dobro vedo, toda dokler njihovo delo na kmetiji nima skoraj nobene cene, delo v tovarni pa jo ima, je težko komu reči. Ostani doma.“

„Vidite, gospod župnik, prav to hočemo. Če bo kmet doma dovolj zaslužil, ne bo silil drugam. In eden izmed dobrih virov dohodka je tudi turizem. Navadni ali kmečki turizem. Ta ima lepo prihodnost. Kaj ne bi bilo lepo, ko bi k vam, v ta lepi kraj, prinašali denar turisti? Dovolj je lepih hiš, ki bi se dale prav lepo urediti za bivanje tujcem, treba je samo kmetom to pojasniti in jih za to navdušiti.“

„To je tvegana stvar. Lahko vtakne kdo v preureditev svoje hiše težke milijone. Kdaj pa bo to dobil nazaj? Kdo pa more jamči-

ti, da bodo turisti tudi prišli? Kvečjemu se lahko zanese na to, da bodo prišli sorodniki iz mesta, tistim pa ne bo mogel nič zaračunati, ker so pač sorodniki“

„Tako seveda ne bi šlo. Ne. Stranke, se pravi turiste, bi namočali mi in tudi denar bi izterjali mi, da kmet s tem ne bi imel opravka. On bi samo štel nočitve in druge usluge, pri obračunu pa bi prejel, kar mu gre. Tako ne bi bilo nič zastonj, ampak vse po pravici plačano.“

„Vi ste predaleč, da bi vse to moglo dobro teči. Ali naj kmet vsak večer teče v mesto in vam sporoči, kaj vse so gostje pojedli in spili?“

„Prav imate, gospod župnik. Zdaj smo res predaleč. Zato smo se s predstavniki občine zmenili, eden izmed njih je navzoč, da bi v tem kraju zgradili turistični dom. Ta pa bi lahko imel skrb tudi za kmečki turizem.“

„A tako je to? Ne rečem vi, toda kakšno korist bi od tega imel naš kraj, od turističnega doma namreč? Moralne koristi gotovo ne, pa tudi gmotna se mi zdi kaj malo zagotovljena.“

„Te skrbi pa kar nam prepustite. Vemo, česa smo se lotili.“

„O tem ne dvomim. Ne razumem pa, zakaj ste s to stvarjo prišli k meni? Kakšno vlogo naj bi pri tem imela Cerkev ali župnik?“

„Za turistični dom potrebujemo zemljišče. Kjer koli taka stavba ne more stati. Mora biti nekako na očeh, potreben pa je tudi ko-

likor mogoče lahek dostop, tudi z avtomobili. Ko smo se večkrat vozili po dolini in gledati na ta vaš hrib, smo vedno rekli, kako primeren bi bil tu pod cerkvijo kakšen hotel ali turistični dom ali kaj podobnega. Saj prazen prostor tu spodaj kar kliče po tem, da ga je treba na neki način napolniti. No, in zato sva prišla k vam s prošnjo, da nam ta košček sveta prodate.“

Župnik se je zastrmel vanju kakor v čudo.

„Pa saj ne mislita resno?“

„Pa še kako resno, gospod župnik. Stavba bo kraju dala novo lice, sodobnejše. Seveda bo moral načrt upoštevati okolje, da se bo slog stavbe ujemal z okolico in s cerkvijo, ki je nova stavba ne sme niti prekriti niti ji zmanjšati pomena glede zunanjega videza. Toda to je stvar načrtovalca, ne naša. Naša stvar je, da si pridobimo zemljišče.“

„Ne bo nič iz tega, ker imate proti sebi občino. Vi ste z občine in dobro veste, koliko smo prosjačili, da bi dobili dovoljenje za gradnjo učilnice na tem mestu, prav na tem, ki ga vi zdaj tako hvalite, pa so rekli, da to sploh ne pride v poštev, ker bi s tem pokvarili lice pokrajine. Tu mora ostati vse tako, kakor je, so rekli.“

„O tem ne vem ničesar,“ se je branil oni z občine. „To ni moje področje in o tem nisem ničesar slišal. Mogoče pa je tudi res, da karkoli zares ne spada v to pokrajino, marsikaj drugega pa je

zaželeno, ker se krajini prilega. Tudi to je mogoče, vendar o tem ne morem soditi, saj pravim, da prvič slišim, da je nekdo na naši občini oporekal načrtu za postavitve učilnice na tem kraju.“

„Mislim,“ se je vmešal direktor, „da bi bilo najbolje pozabiti, kar je na občini napletel kakšen uradnik. Zdaj je pred vami, gospod župnik, lepa ponudba in bi storili sebi in nam dobro, če bi jo sprejeli. Razen tega sem slišal, da je vaša prošnja za učilnico še vedno na občini in prepričan sem, da bo to rešitev vaše prošnje ne samo pospešilo, ampak popolnoma zagotovilo. Saj veste: roka roko umiva.“

„Toda razumite me, da mi gre na žolč, ko pomislim, s kako vne-
mo so na občini branili nečmade-
ževanost tega hriba. vse mora o-
stati, kakor je, zdaj mi pa pride-
te s tako ponudbo. Zdaj, ko smo
se mi, ki smo lastniki zemljišča,
umaknili in smo celo morali za-
menjati nekaj cerkvene zemlje za
gradbeni prostor! Če to ni zvito-
repenje! In vi z občine celo pra-
vite, da o tem niste ničesar ve-
deli. Mislite, da vam lahko ver-
jamem, da je tisti uradnik ravnal po svoji volji, ne da bi se o tem s kom posvetoval? Tako nai-
ven nisem.“

„Zdaj to ni važno. Stvar je preprosta. Pojdite vi nam na roko in mi bomo šli na roko tudi vam. Sicer pa, ali je res za učilnico tako važno, ali stoji tu ali tam? Za turistični dom pa je to bistvene-
ga pomena. Mora ležati ljudem

na očeh, mora že s svojo lego in okoljem vabiti. In ta kraj je takšen.“

„Sam vam ne morem odgovoriti. Moram sklicati sejo župnijskega sveta in na seji se bo odločilo.“

„Gotovo, gotovo. Toda poznamo potek takih sej, da nazadnje le obvelja to, kar boste vi predlagali.“

„O tem jaz nisem tako trdno prepričan kakor vi. Odločila bo večina. Vsiliti se ljudem ne da ničesar.“

„Če jim boste pametno predočili, da jim nič drugega ne preostane, se bodo že odločili za, saj se s tem odločajo za učilnico. Če pa bodo odklonili, bo tudi občina našla vedno nove načine za zavlavljevanja gradbenega dovoljenja. Zato pa je veliko bolje, da se lepo sporazumemo.“

„Lepo sporazumemo, da! Pritisnete človeka ob zid, potem se pa lepo sporazumete.“

„Saj ni tako hudo. Kdo pa ko ga pritiska ob zid? Zemljišče je vaše in ga lahko obdržite. Glede tega ste popolnoma svobodni. Čeprav bi se lahko zgodilo, da vam ga oblast nacionalizira kot prostor, ki je za skupno korist nujno potreben. Toda tega ne bo delala, bodite brez skrbi. Pač pa pričakuje tudi od vas nekaj razumevanja.“

Seja župnijskega sveta je bila izredno burna. Kakor da si podrezal v sršenovo gnezdo, so izletavale trde, ostre besede in dol.

go časa ni nihče nikogar razumel, tako so vpili drug čez drugega. Končno je moral župnik prositi za mir.

„Pogovoriti se moramo mirno in brez strasti. Nič nam ne pomaga kričati in zmerjati.“

„Po ste pomislili, gospod župnik, kaj pomeni prodati ta svet za turizem? Mislite, da bo samo tisto njihovo, kar bomo prodali? Se bodo turisti ozirali na to, kje je meja med cerkvenim in njihovim? Ne, vse bo njihovo. Zato jim lahko prodate ves hrib pa še cerkev zraven. Naj gre vse po zlu, če tako ravnaajo z nami!“ so vpili, kakor da se je župnik že pogodil za cerkveno zemljo

„Govoriš, kakor bi se jaz tega veselil. Toda premisliti pa le moramo, ali je naš cilj, to je učilnica, vreden tolikšne žrtve. Če bi jim s tem, da jim zemljišča ne prodamo, preprečili gradnjo turističnega doma, sem takoj za to, da jim ga ne prodamo, pa naj zaradi tega veljam za še tako nazadnjaškega. Toda oni imajo možnost, da ga zgradijo kjerkoli blizu cerkve, pa bo turistični dom stal, mi bomo pa brez učilnice. O tem se pogovorimo trezno in s premislekom, in ne pustimo nejevolji in strastem do veljave, ker je strast slepa.“

„Toda turistični dom bo prinesel k nam samo nemir, hrup, opuščanje maše in pijančevanje. Na to je tudi treba misliti.“

„Res je. Tudi na to je treba misliti.“

„Tako je. Tudi na to je treba misliti. Pa tudi na sledeče: Če bo turistični dom zgrajen, pa naj bo na našem svetu ali kje drugje, bo ta dom vedno edina privlačna stvar ob nedeljah, če ne bo učilnice. Če bomo imeli učilnico, bo pa marsikateri mlad človek vendarle raje preživel nedeljski popoldan v njej kakor pa v gostilni.“

„Če si je gostinsko podjetje vpletlo v glavo, da dom zgradi, ga bo zgradilo kjerkoli v bližini, o tem ni nobenega dvoma. Kako bo potem s turizmom, ali bo to podjetje tudi uspevalo, je seveda drugo vprašanje. Zgradili so jih že mnogo, pa so mnoge že dali v najem zasebnikom ali pa so jih zaprli, ker ni bilo dovolj gostov. Mislite, da bo prav k nam, na tale naš hrib, prihajalo toliko ljudi, da se bodo krili stroški za plače in vse druge izdatke? Pa kakor rečeno, to ni naša skrb. Mislim reči tole: Če že ne moremo drugače, storimo tako, da pridemo do

cilja, da pridemo do učilnice. Sicer pa je vse skupaj bolj smešno kot žalostno.“

„Morda bi bilo prav, da bi vsak povedal svoje mnenje,“ je povzel župnik. „Nič se ne ozirajte na to, kar so že drugi povedali, vsak povej odkrito svoje pomisleke in svoje mnenje.“

In so se izpovedovali vsi po vrsti. Vsi so govorili tudi o svoji negotovosti, ko se odločajo za učilnico za vsako ceno.

„Tudi ljudi bi morali vprašati,“ je nekdo predlagal. „Odtužitev cerkvenega zemljišča je tako važna stvar, da je treba vprašati vse ljudi, da ne bomo samo mi, člani župnijskega sveta, krivi, če se pozneje izkaže, da smo nespartmetno ravnali.“

„Tako je. Naj župnik v nedeljo po maši zadrži vernike v cerkvi in jih povpraša, kaj mislijo.“

„Če imamo že toliko referendumov, pa imejmo še enega v cerkvi.“

Škofovsko posvečenje dr. Perka

Novi beograjski nadškof in metropolit prof. dr. Franc Perko je sprejel škofovsko posvečenje iz rok samega papeža Janeza Pavla II. na praznik Gospodovega razglasenja 1987. V Rim ga je osebno povabil sv. oče, ki ga je želel posvetiti z nekaterimi drugimi škofi, katere je imenoval v zadnjih tednih. Posvečenje je bilo v baziliki sv. Petra in se

ga je udeležilo ok. 200 kardinalov in škofov, diplomatski zbor, akreditiran pri apostolskem sedežu, in desetisočglava množica. Iz Slovenije sta pripeljala sorodnike in prijatelje novega škofa 2 avtobusa. Novi nadškof je prišel v Rim v spremstvu ljubljanskega nadškofa šuštarja in dosedanjega beograjskega nadškofa msgr. Alojzija Turka. Nadškof Perko je prevzel vodstvo beograjske nadškofije 15. februarja.

BOŽIČ 1986

V SLOVENIJI

Prvič po letu 1945 je lahko slovenski škof voščil po ljubljanskem radiu za božične praznike. Do zadnjega božiča je to lahko storil le po tržaškem ali nemškem radiu. Na sve-ti večer je ljubljanski nadškof in slovenski metropolit dr. Alojzij Šuštar med radijskim dnevnikom po valo-vih slovenskega radia povedal na-slednje voščilo:

Spoštovani in dragi prijatelji!

Prisrčno vas pozdravljam in vam izrekam iskrena voščila za božične praznike in za novo leto. Vsakemu osebno in vsem skupaj želim miru, veselja, zadovoljstva in sreče. Moja voščila in najboljše želje veljajo ve-rujočim in drugače mislečim Sloven-cem in drugim, ki živijo med na-mi. Posebno pa želim novega upa-nja in notranje moči, miru in tolaž-be bolnim, kakor koli prizadetim in trpečim. Nocoj se spominjamo tudi naših rojakov drugod po Jugoslavi-ji in v zamejstvu, naših delavcev in študentov, ki so začasno v tujini, na-ših misijonarjev in sploh vseh naših rojakov, kjer koli živijo.

Božič ima različne razsežnosti in vsebinske prvine praznovanja, od človečnosti in človeka, družine, mi-ru in prijateljstva, novega upanja in velikega pričakovanja pa do bo-gatega, slovenskega kulturnega izro-čila in splošne potrebe in želje po družinskem praznovanju.

Verujoči kristjani radi sprejema-

mo in potrjujemo te plemenite člo-veške vrednote božičnega praznika. Vendar je za nas božična vsebina globlja. V sveti noči praznujemo zgodovinski dogodek Jezusovega roj-stva v Betlehemu. Oznanilo o tem je zapisano v božičnem evangeliju z besedami: „Ne bojte se! Glejte, oznanjam vam veliko veselje, ki bo za vse ljudi. Danes se vam je v Davi-dovem mestu rodil Zveličar, ki je Kristus Gospod“ (Lk 2, 10-12). Kr-čanska vsebina božičnega praznika je korenina in vir vseh drugih člo-veških in kulturnih razsežnosti.

Ko vsem voščim božične prazni-ke, pa verujočim, ne samo katoliča-nom, ampak tudi drugim kristjanom, ki hkrati z nami obhajajo božič, in pravoslavnim, ki ga obhajajo 7. ja-nuarja, od srca želim, da bi v veri in zaupanju znova globoko doživeli, da se je s Kristusovim rojstvom Bog sklonil k človeku. Neločljivo je z nami povezan in vedno ostane med nami in z nami ter nam prinaša svoj mir. Vsem, ki si prizadevajo za mir, pravičnost in svobodo, za napredek in medsebojno pomoč v naši družbi in svetu, želim obilo božjega bla-goslova in uspeha. Božič je za vse praznik novega upanja in nove živ-ljenjske moči v prijateljstvu in lju-bezni.

To dejstvo je tudi po svetu zbu-dilo dokajšnjo pozornost. Tržaški ra-dio je na primer med zadnjimi po-ročili ob 23. uri, se pravi tik pred polnočnico, prinesel nadškofovo vo-ščilo v celoti. Omenila so ga tudi druga, sredstva javnega obveščanja.

Za marsikoga je bilo preseneče-

nje tudi praznično voščilo predsednika RK SZDL Slovenije Jožeta Smoleta. Spregovoril je v osrednjem televizijskem dnevniku 23. decembra. Omenil je prihod zdomcev ter priporočil, naj bi jim naredili bivanje doma kar najbolj prijetno. Nato pa je dejal:

„Bližajo se nam novoletni prazniki. Velik del človeštva ob božiču že pred tem praznuje predvsem mir, dobroto in družinsko srečo. Torej, troje velikih vrednot, okrog katerih je nastala bogata kultura in vrsta starih običajev. Vsem občanom, ki so intimno navezani na to tradicijo, želim, da bi praznovanje bilo v zadovoljstvu in sreči.“

24. decembra je ob 18. uri bil v Cankarjevem domu v Ljubljani tudi koncert božičnih pesmi. Koncert je izvajal zbor Consortium musicum pod vodstvom dr. Mirka Cudermana. Zbor je zaključil koncert s pesmijo Sveta noč, blažena noč. Tedaj je vsa dvorana vstala pokonci in to pesem skupaj z borom zapela.

Nadškofovo voščilo so objavili naslednji dan tudi časopisi, izpustili pa so iz 3. odstavka tisti del, ki poudarja krščansko korenino božiča, od „V sveti noči“ do „kulturnih razsežnosti“.

O božiču in želji Cerkve, da bi bil božič v Sloveniji dela prost dan (ne državni praznik!), je v režimskih časopisih bilo več polemike in zapisov, ki hočejo vzeti božiču krščansko vsebino. O tem poroča v Družini (1987/6) Rudi Koncilijski, ki

med drugim piše tudi sledeče:

„Najbolj grobo je nastopil Josip Vidmar že 20. decembra v Dnevniku. Vidmar popolnoma neodgovorno obsodi večino Slovencev za „fanatike“. S to besedo namreč obklada vse tiste Slovence, ki praznujemo božič kot verski praznik. Ob tem si izmišljuje, da je „božični večer iz“ gubil religiozni značaj“. Hkrati pa sam ne verjame temu, saj ga muči strah, da je božič lahko politično nevaren: „Ker je le nekako zvezan z religijo, je lahko tudi religiozno osvajalen ali propagandističen.“

Vidmar pripoveduje, da ceni Kristusa, zato pa še toliko bolj neokusno izzveni to, da zanj uporablja besedo „figura“.

Tudi v Razmišljanjih o božiču v Dnevniku na sveti večer Mitja Ribičič kar direktno odzema božič kristjanom. Pravi: „Ta praznik je vsidran v našo preteklost bolj kot verski — kot praznik družine in miru“.

Torej kar 41 let po koncu 2. svetovne vojne nam po vsem dolgoletnem zamolčevanju božiča Vidmar in Ribičič zato, ker že omenjata, hitro dopovedujeta, da to skoro ni verski praznik. Zakaj pa je oblast toliko časa čutila potrebo, da ga zamolčuje in ovira njegovo praznovanje z delovnim dnevom?“

V isti številki Družine njen urednik Klemenčič na rob tem polemikam o božiču pove, da v Borbi dr. Ilija Vuković obe božični voščili (nadškofovo in Smoletovo) razglaša za protiustavni in da vse to spravlja v zvezo z „detitoizacijo“ in „dekardelizacijo“.

KJE JE KAJ

LETNIK 54

MAREC-APRIL 1987

OB OBISKU ŠKOFA DR. JENKA	Prisrčno pozdravljeni, naš duhovni oče! (Anton Bidovec) 129 Škof dr. Janez Jenko (življenjski podatki) 132 „Vera — zmaga“ (Janez Jenko, škof) 133
OB OBLETNICI ODHODA MSGR. OREHARJA	Zarisi za portret (Milan Magister) 137 Msgr. A. Orehar — odtenki z njegove po- dobe (Aleš Gošar) 139 Videz ali resničnost (Marko Kremžar) ... 144
OBISK SV. OČETA	Obisk sv. očeta Janeza Pavla II. v Argen- tini (Lojze Kukovica) 146
POSTNI ČAS IN VELIKA NOČ	O spreobrnitvi in spokornosti (iz pastirske- ga pisma slov. škofov za postni čas 1987) 148 Na križpotju (Milena Merlak) 151 Kristus je vstal! (Alojzij Ambrožič, nad- škof pomočnik) 152 Tvoja podoba (Metka Mizerit) 155 Praznovanje velikonočnih praznikov (Anton Dermota) 157 Pridi, vigred! (Vladimir Kos) 161 Jezus po vstajenju (Vladimir Truhlar) ... 161
IZJAVA SNO	Slovenci, dvignite glave! (Slovenski narod- ni odbor) 159
KATOLIŠKI SHOD	Kako bomo obstali? (Ladislav Lenček) .. 162 Ivanu Cankarju ob 110- obletnici rojstva (France Papež) 166
IZ DNEVNIKA	In življenje teče naprej... (France Perni- šek) 168
BERNARDA FINK	Darovi, ki mi jih je Bog dal, niso samo moji (Družina) 174
LIK BARAGA	Duh Velikih jezer (Alojz Rebula) 178
POVEST	Premakljivi svečnik (Lojze Kozar) 185
IZ SLOVENIJE	Božič 1986 v Sloveniji (po Družini) 190

AÑO 54

MARZO-ABRIL 1987

Uvoženo iz Slovenije

Samoupravljalci obračajo, oni pa obrnejo.

— — —

Če je molk res zlato, naš delavski razred ne bo nikoli obubožal.

— — —

Poklicali so me na pogovor, da mi povedo, naj bom tiho.

— — —

V besedah so gospodje najbolj tovariški.

— — —

Denar odpira vrata in zapira usta.

— — —

Preden se odločite, da odprete usta, se prepričajte, ali vas nihče ne posluša.

— — —

Pridnost si morda zasluži pohvalo, plačana je pa zelo slabo.

— — —

Nekatere reči niso vredne počenega groša. Zato jih plačujemo v dinarjih.

— — —

Delu vsa čast. Oblast mu je itak uš'a.

— — —

Veliko ljudi govori drugače kot misli in dela drugače kot govori.

— — —

Napake javnih delavcev niso javne.

— — —

Pa vendar naši dolgovci niso tako visoki — dosegli so le bazo.

— — —

Služabniki vseh funkcionarjev, združite se!

MALO ZA ŠALO...

Na nogometnem igrišču gledavci močno zažvižgajo.

„Zakaj pa žvižgajo?“ vpraša nekdo soseda.

„Ker je nekdo vrgel proti sodniku steklenico od piva?“

„Pa ga je zadel?“

„Ne. Ravno zato žvižgajo.“

— — —

„Ti pa precej hujšaš. Ali te žrejo skrbi?“

„Ja.“

„Kakšne?“

„Da tako hujšam.“

— — —

Krčmar vpraša natakarja: „Ali je tisti par v kotu že kaj naročil?“

„Še ne. Ona šteje kalorije, on pa denar.“

— — —

„Za kakó staro me imate?“

„Ne vem, ali naj vas imam zaradi vaše lepote za pet let mlajšo ali pa zaradi vaše pameti za pet starejšo, kot ste v resnici.“

— — —

„Včeraj sem bil pri nekem vedeževavcu.“

„In?“

„Ko sem pri vratih pozvonil, je od znotraj zaklical: ‚Kdo je?‘ Jaz sem pa odšel.“

— — —

„Kako hudo mora biti, če je nekdo gluhonem,“ je rekla starejša gospa in vrgla beraču nekaj drobiža v klobuk.“

„Ve'iko hujše je bilo, ko sem bil slep,“ je ta rekel. „Tedaj sem dobival v klobuk same gumble.“

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

Izdaja ga konzorcij (Slovensko dušno pastirstvo); urejuje uredniški odbor (Jože Škerbec) — Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. — Registro de la Propiedad Intelectual No. 223.231. — Tiska VILKO s. r. l., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.

POVEPJEIENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. — KANADA: Ivan Marn, 131 A Treview Dr. Toronto M8W 4C4, Canada. — TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. — ITALIJA: Zora Piščanec, Riva Piazzuta 18, 34170 Gorizia, Italia. — AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1987. A 42, drugod 27 USA dolarjev. DENARNA NAKAZILA NA NASLOV: Luis Starc, Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovena (dr. Luis Starc); director: José Škerbec - Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. - Registro Nac. de la Prop. Intelectual No. 223.231. — Talleres Gráficos "V i l k o" S. R. L., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.